Poštni urad 9021 Celovec — Verlagspostamt 9021 Klagenfurt Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Posamezni izvod 1.30 šil., mesečna naročnina 5 šilingov P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXIX. Celovec, petek, 13. december 1974 Štev. 50 (1689)

Neresnične trditve Avstrije

doživele zavrnitev v Združenih narodih

„Mojo delegacijo zlasti skrbi izjava, ki jo je dal predstavnik Avstrije v odboru za odpravo rasne diskriminacije, ko je dejal, da v Avstriji ni posebnih nacionalnih ali etničnih skupin, pač pa verske in jezikovne manjšine, čeprav je znano, da obstajata slovenska in hrvaška manjšina, katerih človeške in druge pravice so izrecno zagotovljene z državno pogodbo iz leta 1955, na podlagi katere je bila Avstrija na novo vzpostavljena kot neodvisna država, podpisala pa jo je tudi Jugoslavija."

Tako je namestnik šefa jugoslovanske misije pri OZN Cvijeto Job med razpravo v odboru glavne skupščine OZN za socialna, humanitarna in kulturna vprašanja v dostojnem diplomatskem jeziku opozoril na nezaslišano in nesramno trditev avstrijskega predstavnika, kateri je — gotovo ne iz lastnega nagiba in osebnega prepričanja, marveč po navodilih svoje vlade! — enostavno zanikal obstoj narodnih manjšin v Avstriji ter skušal svetovni forum z že znano taktiko Avstrije potvarjanja dejstev, laži in arogantnega obnašanja „prepričevati", da je v Avstriji „vse v najlepšem redu" in da so nasprotne trditve „povsem neupravičene" in jih je zato treba „zavrniti z vso odločnostjo".

Vendar pa s takimi stereotipnimi frazami ni bilo mogoče ovreči tehtnih in utemeljenih argumentov, ki jih je navajal jugoslovanski predstavnik, ko je opozarjal na globoki prepad med izjavami avstrijskih predstavnikov ter dejanskimi razmerami v Avstriji. Trditev, da so manjšine v Avstriji popolnoma svobodne, ko razvijajo svojo kulturo in uporabljajo svoj jezik, je jugoslovanski zastopnik zavrnil, da je v nasprotju s poročilom odbora za odpravo rasne diskriminacije, v katerem je navedena skrb, ker v avstrijskih zakonih ni določil o pravici do enakopravne udeležbe v kulturni dejavnosti. Poleg tega je bila z manjšinskim šolskim zakonom na Koroškem ukinjena dvojezična šola, hkrati pa ustvarjena možnost za izvajanje pritiska na starše, od katerih zahtevajo, da morajo otroke posebej prijavljati k pouku v jeziku manjšine. Glede uporabe slovenskega in hrvaškega jezika na sodnih in drugih javnih ustanovah pa je bilo v poročilu znova ugotovljeno, da so očitna „določena neskladja med določili nekaterih mednarodnih pogodb, ki vežejo Avstrijo, in tistimi avstrijskimi zakoni, ki se nanašajo na manjšine". Pri tem je bilo posebej opozorjeno, da je zakon o sodnem jeziku za Koroško skrčil oziroma omejil pravice Slovencev.

V poročilu odbora je navedena tudi izjava avstrijskega predstavnika, da „doslej ni bil pristojnim sodiščem prijavljen noben primer tako imenovane diskriminacije proti jezikovnim manjšinam, in da se nobena podpisnica državne pogodbe ni pritožila, da Avstrija ne izpolnjuje svojih obveznosti". To naravnost sofistično trditev je jugoslovanski predstavnik zavrnil z opozorilom, da je Jugoslavija od leta 1955 vedno spet opozarjala avstrijsko vlado na dejstvo, da sta

(Dalje na 8. strani)

Odgovor Avstrije

NE POMENI KONSTRUKTIVNEGA PRISPEVKA

Predstavnik zveznega sekretariata za zunanje zadeve SFR Jugoslavije Milan Zupan je na rednem sestanku z novinarji v Beogradu na vprašanje v zvezi z odgovorom avstrijske vlade na zadnjo jugoslovansko noto dejal:

„Odgovor avstrijske vlade se nanaša na zelo važna vprašanja iz odnosov med državama in ga proučujemo z vso potrebno pozornostjo. Lahko pa predhodno že zdaj ugotovim, da nota avstrijske vlade ne daje ustreznih odgovorov na vprašanja, ki jih je sprožila jugoslovanska nota, in torej ne pomeni konstruktivnega prispevka k ureditvi teh vprašanj."

Gospod kancler

zakaj ne poveste resnice?

Velik del svoje tiskovne konference v torek na Dunaju je zvezni kancler dr. Kreisky posvetil manjšinski problematiki ter odnosom med Avstrijo in Jugoslavijo. Govoril je velike besede, toda povedal je bore malo. In še to, kar je povedal, ni bilo nič drugega kot pa na visoki vladni ravni ponovljeno tisto, kar v zadnjem času z avstrijske strani čedalje pogosteje doživljamo doma in v svetu: namreč poskus, da bi se s potvarjanjem dejstev, z zamolčanjem resnice in z zavajanjem javnosti izognili jasnim in konkretnim obveznostim, ki jih nalagajo Avstriji državna pogodba in drugi mednarodni dokumenti.

Ne da bi se podrobneje spuščali v pristno kreiskyjevo žongliranje z besedami, bi mu zastavili le dvoje vprašanj:

● *Gospod kancler, kdo pa je Avstriji v zadnjih 19 letih branil, da bi dosledno, pravično in celovito izpolnila svoje obveznosti iz 7. člena državne pogodbe, kakor smo koroški Slovenci sami in s podporo matičnega naroda ter njegove države vedno spet zahtevali in pri tem konstruktivno prispevali s svojimi utemeljenimi predlogi?*

● *Gospod kancler, zakaj ne poveste resnice, da pogovorov nismo prekinili koroški Slovenci, marveč so jih onemogočili tisti, ki so jih ves čas zlorabljali le kot alibi za zavlačevanje rešitev v nedogled, dokončno pa jih razbili z diktatorskim sklepom o preštevanju, ki pomeni popolno kapitulacijo pred nemškonacionalnimi silami?*

To so dejstva in mimo teh dejstev tudi kancler ne more. Kljub vsej prefrigani taktiki, kljub sofističnemu sprenevedanju. Njegove izjave moremo razumeti le kot manever, s katerim skuša vlada najti izhod iz težav, v katerih se je s svojo politiko znašla znotraj in zunaj države.

Pravice človeka so nedeljive

Tudi ob letošnjem Dnevu človekovih pravic 10. decembra je Avstrijska liga za človekove pravice objavila posebno poslanico, v kateri je ugotovila, da smo tudi v Avstriji poklicani, da pregledamo, ali se splošno spoštujejo načela, ki jih je proglasila OZN v svoji „Splošni deklaraciji o človekovih pravicah". V odgovor liga ugotavlja, da tam, kjer gre za odnos do drugojezičnih avstrijskih državljanov in tujcev, v Avstriji žal še ni dosežena tista raven spoštovanja človekovih pravic, ki so jo druge države s podobno civilizacijsko stopnjo že davnaj dosegle. Pri tem posebej omenja odnos do tujih delavcev, nato pa poudarja:

„Še mnogo usodnejše pa je nič manj sramotno dejstvo, da mnogi odgovorni politiki pri reševanju vprašanj narodnih skupin vedno bolj popuščajo pritisku tistih nemškonacionalnih krogov, ki so našo domovino že 1918 in 1938 privedli v nesrečo. Namesto da bi po 19(!) letih delno še vedno odprte točke državne pogodbe o manjšinski zaščiti končno velikodušno izpolnili, z nenehnim zavlačevanjem dajejo nemškonacionalnim hujskačem na Koroškem in neodgovornim zagovornikom asimilacije na Gradiščanskem priložnost za mnogostransko diskriminacijo drugojezičnih narodnih skupin."

Liga meni, da bi edinole rešitev na podlagi rezultatov štetja iz leta 1951 vzdržala objektivno in s tem tudi mednarodno preizkušnjo, medtem ko dvojezični uradi ter krajevni in uradni napisi ne bi „ogrožali" ne državnih meja niti lastnega materinega jezika. „Z vso odločnostjo pa obsojamo vsak poskus, da bi takorekoč kot ‚izdajalce domovine' difamirali tiste slovenske ali hrvaške sodeželane, ki zaradi naše lastne obotavljavosti iščejo podporo pri svojih rojakih v Ljubljani ali Zagrebu, kakor so to delali in še delajo naši južni Tirolci v Innsbrucku ali na Dunaju." Taki poskusi nedvomno nasprotujejo tako krščansko-bratskim kot tudi socialistično-internacionalističnim načelom, pravi liga in ob koncu naglaša, da nedeljivih človekovih pravic nikjer ni mogoče omejevati ali drugače popačiti, ne da bi to imelo hude posledice.

Dnevu človekovih pravic je biha posvečena tradicionalna slavnostna prireditev, ki jo je koroška deželna sekcija Avstrijske lige za človekove pravice pripravila v celovškem Domu glasbe. Ob sodelovanju prof. Helmuta Scharfa in dijakinje Andreje Zikulnig je bila prireditev vsebinsko na visoki kulturno-literarni ravni, je pa žal šla povsem mimo problema človekovih pravic v luči dejstva, da v okvir teh pravic sodi tudi in predvsem odnos do narodne manjšine.

Nasprotno pa je bil ravno temu vprašanju dan poseben poudarek na proslavi v Ljubljani, kjer je v navzočnosti najvišjih predstavnikov Slovenije govoril član predsedstva CK ZKJ in predsednik mestne konference SZDL Ljubljana Jože Smole. O njegovih izvajanjih bomo še poročali.

SLOVENCI V ITALIJI NAM KLIČEJO:

„Naše srce utripa z vami!"

Pod geslom: „Slovenska kulturno-gospodarska zveza v boju za pravice Slovencev v Italiji — za globalno zaščito, za gospodarski, socialni in kulturni razvoj, proti fašizmu, za demokratični napredek družbe" je minulo nedeljo v tržaškem Kulturnem domu potekal jubilejni 10. občni zbor SKGZ, posvečen 20-letnici obstoja te osrednje organizacije slovenske narodne skupnosti v Italiji. Zbora so se poleg delegatov vseh 21 vključenih organizacij, društev in ustanov udeležili številni gostje, med njimi visoki predstavniki z Slovenije ter zastopniki naprednih italijanskih strank; Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem pa sta na zboru zastopala predsednik nadzornega odbora Karel Prušnik - Gašper in član odbora Janez Wutte - Luc.

Pregled delovanja SKGZ v minulih dvajsetih letih je podal predsednik Boris Race. Tako v predsednikovem in tajnikovem poročilu, kot v obširni diskusiji poudarjena stališča so bila zajeta v zaključno izjavo, v kateri je občni zbor poudaril, da je boj za globalno zaščito Slovencev v Italiji hkrati boj za demokratični napredek družbe. V tem boju SKGZ veruje v borbenost in odločnost Slovencev, zaupa pa tudi v napredne ter antifašistične sile italijanskega naroda ter je prepričana v podporo matičnega slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov.

V imenu ZSO je občni zbor pozdravil Karel Prušnik - Gašper, ki je opozoril, da se na Koroškem na področju politike proti Slovencem dogajajo danes stvari, ki ne spadajo v dvajseto stoletje: incidenti, ki živo spomnijajo na fašistično obdobje Hitlerjevega tretjega rajha. Kakor na Koroškem, tako so tudi na Tržaškem in Goriškem na delu najtemnejše sile, ki so leta 1939 pahnile svet v najhujše sovraštvo in klanje, ki ga pomni človeška zgodovina, je dejal Karel Prušnik in ob koncu poudaril:

„Zaradi tega se mi in vi globoko zavedamo, da je boj za obstoj in enakopravnost Slovencev v Avstriji in Italiji hkrati boj proti barbarstvu, boj za kulturo, za prijateljstvo med narodi, boj za človeško dostojanstvo. Naša skupna usoda in naša skupna borba nas tesno povezujeta in iz te povezanosti se rodi zavest, da se izplača bojevati ta boj, kakor se je med NOB izplačalo žrtvovati za zmago nad fašizmom. Čas nam narekuje in zahteva od vsakega poštenega človeka, predvsem pa od mladine, da vztrajamo na skupni poti za srečo človeštva, socializem in mir v svetu."

Občni zbor je sprejel naslednjo pozdravno izjavo koroškim Slovencem:

Dragi koroški Slovenci! Ko so se danes iz tamkajšnjega večinskega naroda tako odkrito sprostile genocidne tendence lažnih, licemerskih družbeno-političnih in oblastvenih dejavnikov, naše srce, bolj kot kdajkoli, utripa zdaj z vami. V takem zastrupljenem ozračju, ko je narodnostna mržnja dosegla pri vas nepopisne razsežnosti suverenega zanikanja in iztrebljenja avtohtonih korenin, globoko vraščenih v kulturni humus slovenske narodne biti, so argumenti, ki jih uradni avstrijski glasniki vnašajo na mednarodne tribune, popolnoma nesprejemljivi. Nič ne pomagajo pisane določbe mednarodnih pogodb, vsedržavnih obveznosti, deželnih in krajevnih zakonskih odredb, če vse ostaja zgolj na papirju in služi kot nesramni alibi pred lastno vestjo in svetovno javnostjo. Nič ne pomagajo obljube, da bodo v prihodnosti postopoma uslišane objektivne zahteve narodne manjšine, če bodo le-te, kot radi poudarjajo nosilci oblasti, izhajale iz resničnih in upravičenih zahtev širokih ljudskih množic. Pač pa ti oblastniki v nasilnem procesu raznarodovanja v vseh mogočih oblikah kulturnega, ekonomskega in političnega zatiranja, predobro vedo, kako čas igra njim v prid in kako efektivni brezpravni položaj ne more ustvariti pogojev za osveščanje in napredek narodnih manjšin. Toda škoda, ki jo s takim postopanjem ti oblastniki povzročajo, načenja v prvi vrsti mir med narodi, kajti manjšine so tako prisiljene v svojem narodnoobrambnem prizadevanju opuščati žlahtno poslanstvo zbliževanja in povezovanja med raznimi kulturami, narodi in državami ter se utrditi na barikadah odpora, kar ni nič drugega, kot boj za obstoj. V takih pogojih, ki jih umetno ustvarjajo nosilne strukture sicer na papirju odpisane fašistične družbene ureditve, so razkrojevalni motivi dosti bolj učinkoviti od tistih, ki tlijo v globoki zavesti absolutnih vrednot zdravega, občečloveškega, pravičnega humanizma. Dokler pa ne bo obveljalo načelo svobodnega izživljanja v avtohtonem kvasu matičnega rodu, bodo narodne manjšine obvisele kot Damoklejev meč nad razvodji različnih držav in kultur, zakaj prva dolžnost prave demokracije je v utrjevanju in zaščiti vseh komponent človeške konsistence, ne pa v rušenju in zatiranju življenjskih stremljenj narodnih manjšin.

Dragi koroški Slovenci! Izhajajoč iz teh premis, ki zadevajo našo skupno programsko platformo, vam občni zbor Slovenske kulturno-gospodarske zveze, obenem z najprisrčnejšimi pozdravi izreka vso svojo solidarnost, trdno prepričan, da boste z neuklonljivim bojem dosegli to, kar vam po vseh človeških zakonih resnično pripada.

Jugoslovanski tisk o odgovoru Avstrije

Nezadovoljiv odgovor

BEOGRAD, 6. dec. — Diplomatski urednik Tanjuga Velimir Budimir piše:

Odgovor avstrijske vlade na jugoslovansko noto z dne 29. oktobra so v jugoslovanskih uradnih krogih ocenili kot povsem nezadovoljiv in negativen. Tak odgovor ne opozarja le na upravičenost jugoslovanske note in točnost vseh ugotovitev, navedenih v njej, temveč tudi na to, da se avstrijska vlada tudi tokrat, kot je to delala že dolgo vrsto let doslej, sistematično izogiba dosledne mu uresničevanju svojih mednarodnih obveznosti iz državne pogodbe in, sodeč po vsem, ne kaže namena, da bi jih sploh uresničila. To dejstvo spravlja v negotovost jugoslovansko- avstrijske odnose v celoti, saj dobrih in koristnih plati teh odnosov ni mogoče ločevati od tistih, ki jih ovirajo in kale. To bi bila lahko najslabša negativna posledica zadnjega avstrijskega odgovora na jugoslovanske dokumentirane ugotovitve in trditve, da Avstrija ne le ne uresničuje določil državne pogodbe, ki se nanašajo na priznavanje popolnih pravic našima narodnostnima manjšinama, za kar se je obvezala, temveč s takšno svojo politiko in stališčem skuša celo ta določila revidirati, jim vzeti ceno in se jim izogniti. To je kratkovidna politika, ki ne potrjuje izražene želje po sodelovanju in ji tudi ni v prid, saj se tedaj, ko pri kakem bistvenem, načelnem vprašanju naših odnosov, kot je položaj manjšin, ni čutiti pripravljenosti za končno, pravično in trajno rešitev, logično zbuja dvom tudi o drugih izraženih željah.

Avstrijska vlada v svojem odgovoru, ki obsega polnih 17 tipkanih strani, žal ne kaže konstruktivnega pristopa, temveč celo arogantno zavrača vse točke iz jugoslovanske note in tako pravzaprav zapira vrata zahtevani rešitvi.

To, da avstrijska vlada „izraža pripravljenost pogovarjati se o vseh spornih problemih", je za Jugoslavijo povsem nesprejemljivo iz preprostega razloga, ker ni kaj razpravljati o zelo jasnih in nedvoumnih določilih državne pogodbe, ki pomenijo mednarodno obveznost, katere Avstrija ne izpolnjuje.

V odgovoru avstrijske vlade je veliko prostora posvečenega tistemu, kar so doslej storili za uveljavljanje pravic naših narodnostnih manjšin. Smisel jugoslovanske note pa ni v tem, da bi opozarjala na tisto, kar je bilo deloma storjenega, temveč na ono, kar še ni narejenega in kar na vse mogoče načine ovirajo. Odgovor celo potrjuje takšne intencije v Avstriji, kot je štetje manjšinskega prebivalstva, kar je po zamisli in v protislovenskem ozračju, kakršno zdaj vlada, zgolj način, da bi okrnili pravice manjšin, da bi z očitnim pritiskom uresničili nadaljnjo asimilacijo slovenskega prebivalstva, ki se je začela že v času po priključitvi.

V avstrijski noti je rečeno, da je avstrijska vlada proti izpadom in terorističnim aktom, ki jih je bilo doslej nešteto proti slovenski manjšini v Avstriji, kar bi lahko pozdravili kot deklaracijo. Takšnih aktov pa pravzaprav ni konec niti danes. Logično se zastavlja vprašanje: če pristojni organi niso zmožni preprečiti takšnih aktov nacistične narave, če ne morejo zagotoviti uresničevanja svojih sklepov, kot so dvojezični napisi, kako bodo potlej lahko preprečili različne druge odkrite in prikrite načine pritiska — gospodarskega, političnega in drugega — na slovensko in hrvaško manjšino? Še več, v noti izenačujejo po pravicah pripadnike manjšin in njihove organizacije z nacističnimi in revanšističnimi organizacijami, katerih edini in poglavitni cilj je boj proti priznanju nacionalnih pravic slovenski in hrvaški manjšini.

V avstrijski noti tudi ni nič novega povedanega v zvezi z zahtevo, da bi vrnili uradne arhive z območja Jugoslavije, in z restitucijo kulturnih bogastev, izropanih med vojno. Nasprotno, ponovno navajajo različne pravne ovire, da bi tako jasne in konkretne zadeve iz naših odnosov še naprej ostale neurejene oziroma da bi se izognili še eni mednarodni obveznosti.

V zveznem sekretariatu za zunanje zadeve to obsežno noto še proučujejo. Že prvo branje pa je opozorilo, da vsebina note zbuja resno zaskrbljenost za nadaljnji razplet zadev, predvsem glede popolne uveljavitve pravic slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. Z zdajšnjo noto Avstrija očitno zapira vrata dvostranski rešitvi, ki bi bila najlažja, najhitrejša in najbolj pravična. Zato ta problem začenja segati prek okvirov jugoslovansko-avstrijskih odnosov in poti za rešitev bo očitno treba poiskati še drugod.

Kdo odklanja dialog?

Za razloček od jugoslovanske note, poslane avstrijski vladi 29. oktobra, naj bi bil dunajski odgovor drugačen, bolj pošten in prepričljivejši, ko svojih trinajst točk, v katerih po vrsti zavrača „nerazumljive obtožbe", postavlja v okvir velikodušne ponudbe Beogradu, naj razmisli o možnostih za stvarno razpravo o vseh spornih vprašanjih na ustrezni ravni, tudi med člani vlade. Dunaj je torej voljan, odločitev pa je odvisna od Beograda.

Toda za tem pilatovskim umivanjem rok, češ, storili smo vse, kar je mogoče, vi pa glejte, se jasno odraža načelna odklonitev slehernega razumnega dialoga.

Oktobrska nota jugoslovanske vlade se iz konciznih in argumentiranih trditev izteka v ugotovitev, da so dobri odnosi in utrjevanje sodelovanja z Avstrijo trajen interes Jugoslavije. Brez težav je mogoče dokazati, da v dvajsetih letih po podpisu državne pogodbe naša država ni prispevala ravno malo h konkretnemu izoblikovanju te konstante, in to na vseh ravneh.

Vendar niti osebna prizadevanja predsednika Tita niti srečanja predsednikov vlad in ministrov za zunanje zadeve tja do septembra 1972, ko se je po ominozni proslavi petdesetletnice koroškega plebiscita že nakazovala tragična koroška jesen, niso zalegla, da bi besedam z avstrijske strani sledila ustrezna dejanja.

Iz leta v leto je navzlic mnogim pogovorom in obljubam postajalo vse bolj očitno, da se Avstrija sistematično izmika dejanskemu reševanju bistvenih vprašanj. Stanovitnost jugoslovanskih pobud, ki izhajajo izključno iz želje po vsestranskem sodelovanju in prijateljskih odnosih s sosednimi državami, kar je ena temeljnih sestavin naše zunanje politike (Miloš Minič pred zvezno skupščino 5. novembra 1974) je bila enako stanovitno zavračana.

Tako je tudi z avstrijskim odgovorom, ki „ponavlja Kirchschlägerjevo diplomatsko finto (sic!) iz januarja 1973, ko je bilo Beogradu ponudeno, naj razreši odprta vprašanja v dvostranskih razgovorih," piše Salzburger Nachrichten 4. dec. 1974.

17. maja lani je jugoslovanska vlada dejansko poslala na Dunaj — tega avstrijski javnosti doslej nihče ni sporočil — predlog delovnega programa za takšne dvostranske pogovore. Leto pozneje, letos spomladi, ga je dunajska vlada odklonila. Nadaljnji razvoj je znan.

Resnično: avstrijski odgovor na jugoslovansko noto je zgolj 6152 besed (avstrijski tisk jih je preštel) dolga — finta.

Jaka Štular
(Delo, Ljubljana)

Več kot očitki

Ne vemo, ali je avstrijska vlada izbrala 2. december kot datum za svoj povsem negativen odgovor na jugoslovansko protestno noto namerno ali po naključju — pač zato, ker se je nekako ob istem času odbor generalne skupščine OZN za socialna, humanitarna in kulturna vprašanja lotil poročila odbora za odpravo rasnega zapostavljanja, v katerem je dovolj jasno izrečena resna kritika na račun avstrijske manjšinske politike v odnosu do koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov. Tudi ni povsem zanesljivo, ali je uradni Dunaj zares šele po „trajnih očitkih koroške deželne vlade" spremenil odločitev in odločneje reagiral, kot to trdi celovški neodvisni dnevnik.

Dejstvo je, da je Avstrija v odgovoru uradno zavrnila vse jugoslovanske očitke, četudi jih je označila samo z izrazom „nenavadni", medtem ko naj bi bile navedbe o nacističnih manifestacijah na avstrijskih tleh celo samo „pavšalno sumničenje, ki ni z ničimer dokazano". Pri tem pa ni prvič — to resnico je podčrtal tudi jugoslovanski predstavnik v razpravi v omenjenem odboru GS —, da je jugoslovanska vlada v svojih notah opozarjala avstrijsko državno sosedo na kršitve obveznosti iz drž. pogodbe, posebno njenega 7. člena, in še posebej na javne primere velikonemških in pronacističnih izbruhov. Z žalostnimi dejstvi, ki govore o takem razvoju v Avstriji, predvsem na Koroškem, je seznanjala deželno in zvezno vlado tudi manjšina sama.

Vendar so opozorila naletela na gluha ušesa. Uradno že dolgo nikogar ne moti, če kažejo npr. redna ljudska štetja zaradi pritiskov, diskriminacijskih vprašanj v zvezi s pogovornim jezikom ali zaradi česa drugega nenaraven padec tistih, ki po „kriterijih" državnega statističnega urada govore slovensko in to padec v eni sami generaciji! Že samo ta podatek meče veliko senco na uradne trditve, češ da „Avstrija ne podcenjuje problemov, ki se pojavljajo v zvezi z varstvom in ohranitvijo manjšine". Mnogi avstrijski zakonski ukrepi o manjšini, ki jih navaja poročilo odbora za odpravo rasnega zapostavljanja in o katerih je v socialno-humanitarnem odboru generalne skupščine spregovoril tudi jugoslovanski predstavnik, so v nasprotju z določili mednarodnih pogodb ali pa jih krnijo. Avstrija je tudi očitno „pozabila" izvesti nekaj členov konvencije o človeških pravicah, pravi poročilo.

Jugoslovanska nota je navedla zapovrstjo vsa ta dejstva in ima zanje tudi „materialno kritje". Trdovratno zanikanje dejanskega položaja, kot to poskuša najnovejši avstrijski diplomatski dokument, zato ne more rabiti kot nekakšna primerna podlaga za pogovore — kot smo lahko prebrali v nekem komentarju. Na Dunaju in še posebej v Celovcu se morajo zavedati, da so določila avstrijske državne pogodbe obveznost širše, mednarodne narave, ki jih je morala Avstrija sprejeti zaradi nič kaj pohvalne prakse v preteklosti, da si je lahko zagotovila svoj sedanji neodvisni, nevtralni državni status. Zato seveda tudi nima nikakršne pravice, da bi svojevoljno spreminjala duha in smisel posameznih členov ter ju 20 let po podpisu pogodbe prikrojevala svojim sedanjim nazorom, potrebam in določenim političnim kompromisom „znotraj hiše".

Jugoslovanska opozorila so na Dunaju ocenili za nesprejemljiva. Ali naj to pomeni, da si želijo interpretacijo o dejanskem položaju iz drugih ust? Tak glas je že spregovoril v socialno-humanitarnem odboru generalne skupščine ...

Srečko Panič
(Večer, Maribor)

To ni odgovor
marveč besedna akrobatika

Nedavni odgovor Avstrije na noto jugoslovanske vlade v zvezi z neizpolnjevanjem obveznosti, ki jih nalagajo Avstriji državna pogodba in drugi mednarodni sporazumi, je vodilni jugoslovanski tisk komentiral kot povsem nezadovoljiv.

■ BORBA (Beograd) je avstrijski odgovor označila za „kratkoviden" ter ga imenovala „politiko, ki ponovno izraža ne pripravljenosti Avstrije za sodelovanje in ohranitev dobrososedskih odnosov ne potrjuje niti k temu ne prispeva". Avstrijska nota po mnenju Borbe potrjuje to, kar je bilo že precej dolgo vidno: namen Avstrije, da se tudi še naprej vztrajno in načrtno izmika izpolnitvi vseh tistih mednarodnih obveznosti, ki izhajajo iz državne pogodbe. Sporočilo z Dunaja, da se je Avstrija pripravljena z Jugoslavijo pogajati o vseh „spornih vprašanjih", sicer odgovarja duhu današnjega časa, pravi Borba. „Toda o določilih državne pogodbe se ni kaj pogajati; ta določila so bila pred dvemi desetletji sprejeta, da bodo izpolnjena, ne pa da bi o njih razpravljali. So dolg in obveznost Avstrije, obveznost, ki jo že vse predolgo pozabljajo in se ji z izgovori izmikajo."

■ VJESNIK (Zagreb) meni, da je zdaj dokončno jasno, da Dunaj s svojo noto potrjuje svojo odločenost, ničesar napraviti za odstranitev spornih vprašanj med obema državama. Zato bo treba v Jugoslaviji razmisliti o novih korakih, kajti dolga leta nerešena sporna vprašanja so za jugoslovansko-avstrijske odnose prava obremenitev.

■ POLITIKA (Beograd) piše, da bodo neizpolnjene obveznosti Avstrije glede zaščite pravic in enakopravnega razvoja slovenske in hrvaške manjšine postale resen problem, če se bo vlada na Dunaju — kakor prihaja do izraza v zadnjem odgovoru na jugoslovansko protestno noto — vedno globlje zapirala za steno pomanjkljive uvidevnosti ter za svoje kršenje državne pogodbe izmišljala vedno bolj čudne izgovore. „Avstrija presega v izmikanju mednarodnim političnim obveznostim vse evropske rekorde," ugotavlja beograjska Politika ter meni, da tako neslavno tekmovanje ne more ostati brez posledic. Te posledice bodo toliko hujše, če osebe in forumi, ki imajo pravico govoriti v imenu Avstrije, ne nastopijo proti temu neizpolnjevanju avstrijskih obveznosti iz državne pogodbe, ki vendar predstavljajo temeljne dolžnosti te države napram svetovni skupnosti, napram zmagovalcem iz zadnje vojne in še posebej napram sosedom. Posebej Politika naglaša, da nezadovoljivih in zaskrbljujočih razmer, ki jim je izpostavljena slovenska manjšina na Koroškem, ni mogoče prikriti niti jih z besedno akrobatiko spraviti z dnevnega reda, kakor to poskuša Dunaj v svoji noti.

■ OSLOBODJENJE (Sarajevo) ugotavlja, da Avstrija žal ni napravila nobenega napora, da bi z dejstvi odgovorila na utemeljena izvajanja Jugoslavije. Da bi se izognila izjavam, sega po izgovorih in polresnicah; to je zavestna zgrešena taktika ministra Bielke in njegovih sodelavcev, ki bi s takim pristopom želeli zapreti vrata za ustvaritev vzdušja za pravično rešitev nastalega položaja. List zavrača poskus Dunaja, da bi se s pogajanji izognili izpolnitvi jasnih in točnih obveznosti, ter vprašuje, o čem naj bi se sploh pogajali. „Zato bo odgovor jugoslovanske vlade na najnovejšo prevokacijo Dunaja — o tem ni nobenega dvoma — zelo jasen, brez vsakega prikrivanja."

■ VEČERNJI LIST (Zagreb) pa zastopa mnenje, da avstrijski odgovor dokazuje „namen Dunaja, da bi onemogočil normalizacijo jugoslovansko-avstrijskih odnosov".

Entgegnung

Sie schreiben, daß Herr wirklicher Hofrat Dr. Franz Koschier für seine Verdienste auch eine hohe Auszeichnung erhalten habe.

Diese Behauptung ist unwahr. Herr wirklicher Hofrat Dr. Franz Koschier hat überhaupt keine Auszeichnung erhalten.

Sie schreiben, Herr wirklicher Hofrat Dr. Franz Koschier sei im Sommer 1944 Kreishauptamtsleiter der NSDAP (Leiter des Kreisamtes der Nazipartei) gewesen.

Diese Behauptung ist unwahr. Wahr ist vielmehr, daß Herr wirklicher Hofrat Dr. Franz Koschier nie Leiter des Kreisamtes der NSDAP gewesen ist.

Sie behaupten, für das Schreiben und Reden darüber (1. Mai und 10. Oktoberfeiern) sei Dr. Koschier eigens als Gaureferent der NSDAP für Feierabend (Parteireferent für Feiern im Gau Kärnten) besonders verpflichtet gewesen.

Diese Behauptung ist unwahr. Herr wirklicher Hofrat Dr. Franz Koschier war weder Gaureferent der NSDAP für Feierabend noch Parteireferent für Feierabende in Gau Kärnten. („Feierabend" war ein Referat der KDF (Kraft durch Freude) der DAF (Deutsche Arbeitsfront).

Sie schreiben, in Veldes (Bled) hätte er, Herr wirklicher Hofrat Dr. Franz Koschier, den Dienst eines Schulreferenten beim Chef der Zivilverwaltung angetreten.

Dies ist unwahr. Wahr ist vielmehr, daß Herr wirklicher Hofrat Dr. Franz Koschier nie den Dienst eines Schulreferenten beim Chef der Zivilverwaltung angetreten hat. Er war von der damaligen Landesschulbehörde mit der komissarischen Leitung und mit dem Aufbau der 2. Kärntner Lehrer- und Lehrerinnenbildungsanstalt nach Veldes (Bled) bzw. später Krainburg (Kranj) abgeordnet.

Sie behaupten, Herr wirklicher Hofrat Dr. Franz Koschier sei am 10. 12. 1943 noch zum deutschen Berater für das Schulwesen in der Provinz Laibach ernannt worden, wo er ohne Einschränkung den Deutschen Obersten Kommissar in der Operationszone „Adriatisches Küstenland" vertreten habe.

Diese Behauptung ist unwahr. Herr wirklicher Hofrat Dr. Franz Koschier war in dieser Dienststellung an die ihm erteilten Weisungen gebunden. Er war der Dienststelle des Deutschen Beraters in Laibach unterstellt, deren vorgesetzte Dienststelle der Deutsche Oberste Kommissar in der Operationszone „Adriatisches Küstenland" war.

Govorica dokumentov je drugačna

Veljavni tiskovni zakon, o katerem je bilo že večkrat ugotovljeno, da predstavlja najboljše sredstvo za zatiranje svobode tiska, ki jo po drugi strani zagotavlja zvezna ustava, nas sili k objavi zgornjenga „Odgovora". In sicer brez ozira na to, ali so trditve v „Odgovoru" resnicne; ne glede na to, ali gre pri zahtevi po takem „Odgovoru" za utemeljeno sklicevanje na zakon ali za enostavno samovoljnost.

Sodbo o tem, za katero od obeh možnosti gre v zgornjem primeru, prepuščamo bralcem in javnosti — mi se omejimo na govorico, ki jo govore dokumenti.

Ob osebnih podatkih, ki jih je dr. Koschier v pismu z dne 10. julija 1944 sporočil o sebi na naslov Reichsstatthalterei Abt. II, z. Hd. Ob. Reg. Rat Dr. Lampersberger v Celovcu takole: Dr. Franz Koschier, geboren am 6. 9. 1909; Mitgliedsnummer der NSDAP 6275171 — Eintrittsdatum März 1938; Dienststellung Kreishauptamtsleiter der NSDAP, Dienstrang Hauptgemeinschaftsleiter — seit 9. 11. 1943, Mitglied des NSLB seit Dezember 1936, Mitgliedsnummer der SS 299580 — seit Dezember 1937 SS Oberscharführer, HJ Gefolgschaftsführer seit 20. April 1943 — torej ob takih osebnih podatkih se je res treba vprašati, ali povojno napredovanje vse tja do resničnega dvornega svetnika v drugi avstrijski republiki, ki je nastala za ceno ogromnih žrtev, ki so jih številni narodi doprinesli v boju proti nacifašizmu, le ni višje priznanje in odlikovanje, kot pa morda kakšna pobarvana ploščica kovine, ki si jo je moč pripeti na junaška prsa ali si jo obesiti okoli vratu. Da mu je omenjeni naslov le zelo ljub, izpričuje dr. Koschier že s tem, da si ga v svojem „odgovoru" prisvaja celo že za čas 1943/44, torej za dobo, ko so veljali še povsem drugačni čini in naslovi. Sicer pa si je mož zaslužil odlikovanje tudi v povojnem času, ko je uspel uniformirati „das ganze Land im Kärntner Gwand", kakor je svoječasno kot Gaureferent für Feierabend (Der Heimatkreis, August 1939, str. 3) tolmačil pomen narodnostnega boja ter razpravljal o šegah nacionalnega socializma tedaj, ko je veljalo geslo „Ein Volk, ein Reich, ein Führer".

Ravno zaradi njegove tedanje dejavnosti

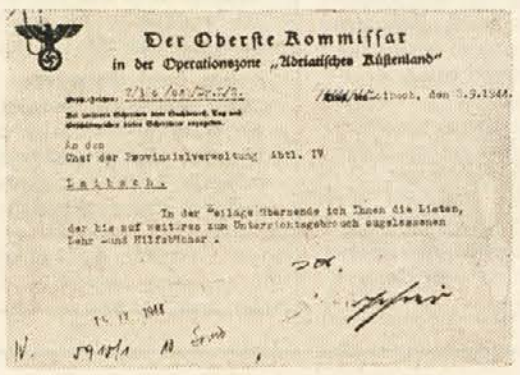
Der Oberste Kommissar
in der Operationszone „Adriatisches Küstenland"

An den
Chef der Provinzialverwaltung Abt. IV
Laibach.

In der Anlage übersende ich Ihnen die Listen, der bis auf weiteres zum Unterrichtsgeben und sogleichen Lehr- und Hilfskräfte.

mu radevolje priznamo, da se bolje od nas spozna na ustroj takratne strankarsko-organizacijske hierarhije. Kot slavist pa nam bo brez dvoma znal tudi pojasniti, kako bi bolj pravilno prevedli takratni čin Kreishauptamtsleiter der NSDAP. Če je bila pri prevodu izpuščena beseda „haupt", potem to verjetno le zaradi tega, ker avtor članka očitno ni bil na jasnem, ali se ta besedica nanaša na urad ali na vodjo urada; kakorkoli prikrajšati dr. Koschierja pri njegovih takratnih naslovih in funkcijah gotovo ni nameraval.

Isto velja tudi glede funkcije Gaureferenta: ali je bila to funkcija NSDAP ali — kakor se zdaj lahko učimo ob fundamentalnem tozadevnem znanju dr. Koschierja — neke KDF oziroma DAF; za nas je nacistično eno kot drugo in samo to je bilo relevantno za dokazovanje, da „ima koroški deželni praznik 10. oktobra že od vsega začetka nacistično bistvo".

Danes, ko je resnični dvorni svetnik že tik pred upokojitvijo, se dr. Koschier ene ali druge funkcije iz tedanje dobe morda nerad spominja. V spominu mu je še dejavnost na učiteljišču v Kranju (o kateri so ohranjeni prav zanimivi dokumenti!), ne more ali noče se spomniti pa funkcije šolskega referenta pri šefu civilne uprave. Vendar uradna korespondenca iz tistega časa pomaga preboleti tako „pozabljivost", kar velja še zlasti za njegov položaj šolskega ali kulturnega referenta pri Nemškem svetovalcu v ljubljanski pokrajini. Pisma, ki jih je podpisoval enkrat za Nemškega svetovalca v ljubljanski pokrajini in drugič za Vrhovnega komisarja v operativni coni Jadransko primorje, so vse prej kot dokaz podrejenega položaja odnosno na direktive vezanega uradnika. Sicer pa je znano, da v nacističnem ustroju nihče ni bil pristojen in odgovoren (tudi vojni zločinci niso streljali, ampak so streljali samo na povelje); niti Hitler sam ni bil povsem samostojen, kajti še on se je skliceval na „božjo previdnost".

Na svoj položaj nemškega svetovalca za šolstvo v ljubljanski pokrajini je dr. Koschier sam opozoril v letnem poročilu učiteljišča v Kranju za šolsko leto 1943/44, kjer je kot ravnatelj ustanove v kroniki šolskih dogodkov pod 15. 12. zapisal: „Abordnung des Studienrates Dr. Franz Koschier als deutscher Schulberater nach Laibach". S svojim vodilnim položajem na tem področju pa se je dr. Koschier na značilen način ponašal tudi v pismu, ki ga je dne 7. marca 1944 pisal nekemu Guggenbergerju in v katerem med drugim pravi: „... Die Lage in Oberkrain ist wieder einmal etwas kritisch, die Banditen werden immer frecher. Nordamerikanische Bombenflugzeuge überfligen uns öfters. Wir haben unsere Aufgabe weiter nach dem Süden verlegt. Es ist das Gebiet Triest bis Fiume und Laibach. Görz und Udine sind ebenfalls zu betreuen. Ich selbst mache das Schulwesen der Provinz Laibach..." (podčrtal pis.)

Toliko za danes, o nadaljnjih dokumentih pa bomo spregovorili drugič.

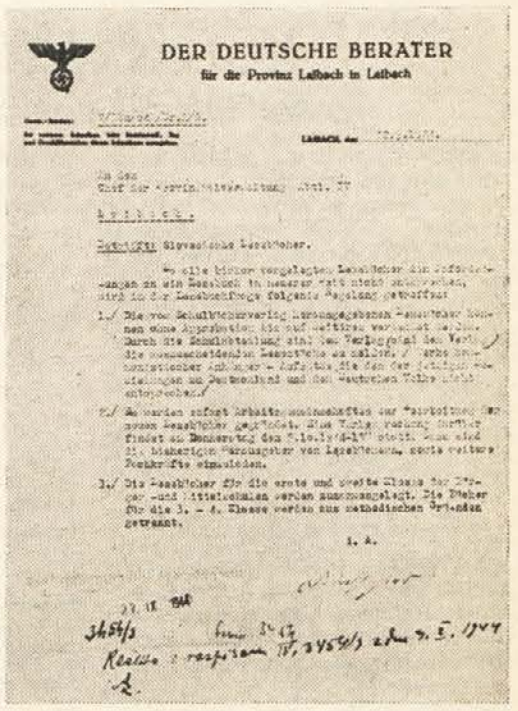
DER DEUTSCHE BERATER
für die Provinz Laibach in Laibach

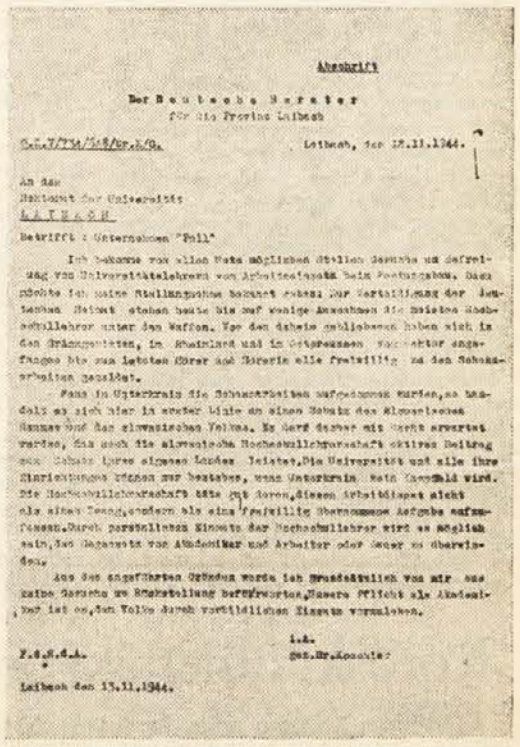
Abschrift

Der Deutsche Berater
für die Provinz Laibach

Laibach, den 17.11.1944.

An das
Rektorat der Universität
Laibach

Betrifft: Unternehmen "Feil"

Heil Hitler!
Der Assistent:

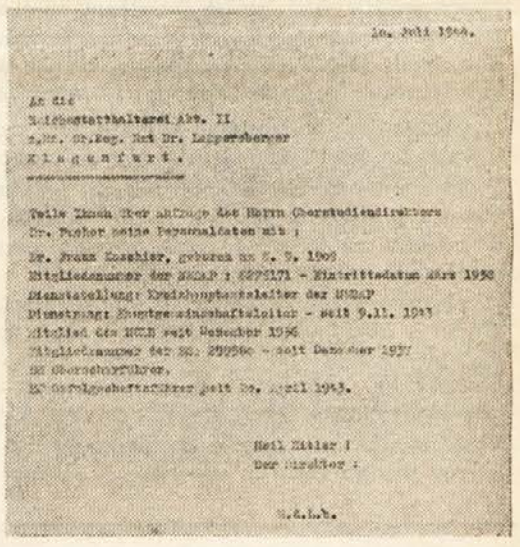
An die
Reichsstatthalterei Abt. II
z.Hd. Ob.Reg. Rat Dr. Lampersberger
Klagenfurt.

Teile Ihnen über Anfrage des Herrn Oberstudienrates Dr. Fischer seine Personalien mit:

Dr. Franz Koschier, geboren am 6. 9. 1909
Mitgliedsnummer der NSDAP: 6275171 - Eintrittsdatum März 1938
Dienststellung: Kreishauptamtsleiter der NSDAP
Dienstrang: Hauptgemeinschaftsleiter - seit 9.11. 1943
Mitglied des NSLB seit Dezember 1936
Mitgliedsnummer der SS: 299580 - seit Dezember 1937
SS Oberscharführer,
HJ Gefolgschaftsführer seit 20. April 1943.

Heil Hitler!
Der Assistent:

TONE SVETINA 258

UKANA

TRETJA KNJIGA

„Pečene?!" so ji zažarele oči.

„Ne, surove! Ne smeva kuriti ognja."

Iz nahrbtnika je vzel sol in jih posolil. Začudeno ga je gledala, ko jih je žvečil in jih ponudil tudi njej. Sprva so se ji ustnice ukrivile od studa, potem pa so se ji ribe zazdele dobre.

„Človek se je razvil ob surovem mesu, ob pečenem pa je podivjal. Ali se ti ne zdi, da je človek zaradi predsodkov, ki mu jih je prinesla civilizacija, vsak dan bolj nebogljen?"

Potem je z nožem nakopal nekih sladkih koreninic, o katerih se v partijski šoli niso učili, pa so bile prav dobre. Napila sta se vode, ki jo je v čutarici prinesel iz potoka, in spet začutila v udih moč.

Hodila sta ves dan. Po Vojkovem nezmotljivem občutku ter s pomočjo karte in kompasa sta pod noč že visoko v hribih, kjer se je v gozdu še držal sneg, došla korpusno kolono in se ji priključila. Bili so zelo visoko, tik pod Kozjimi stenami, na poti, ki je držala na Otlico, kjer je bil štab korpusa.

Prehitela sta mnogo omagancev. Vlekli so se za kolono, prestradani, z zadnjimi močmi.

Cesta je bila na več mestih zasuta z visokimi snežnimi plazovi. Jug je razmehčal sneg in kravam in konjem se je udiralo do vampa. Obsedela sta med debli in gledala, kaj bo.

Vojko je izvlekel iz torbe Kajuhove pesmi, se naslonil na drevo in ji bral:

Govore, da bo še bolj hudo,
da bodo si klicali iz gore v goro:
„Človek, človek, si ostal?
Rad bi ti roko podal!"
Pa ne bo nikogar, da bi se odzval! ...

Pravijo, da bo tako ...
Mi ne verujemo v to!
Jaz bom še ostal,
ti boš še živel,
ker ne more misel spremeniti se v petel ...

Občudujoče ga je gledala, ko ji je tako mirno bral, kot bi bila v najbolj varnem kotičku sveta. In njegova trdnost je prehajala vanjo, strah jo je zapustil, čutila se je pripravljeno na vse.

Borci preskrbovalnih oddelkov so s palicami udrihali po živalih ter jih vlekli s povodci in vrvmi iz snega. Njihov trud je bil zaman. Živina je presunljivo mukala in si pomagala s poslednjimi močmi, tako obupno, da si je polomila

Potem je vodja te tisočglave kolone ukazal, da vso

Potem je vodja te ti sočglave kolone ukazal, da vso živino, ki se ni privlekla iz snega, razkosajo in meso natovorijo na pleča.

Dobro, da je bila noč svetla. Videla sta mesarje, kako so s topimi konci sekir udrihali po lobanjah, drugi pa so spuščali kri. Nešteto borcev se je gnetlo okoli vsake živali, da bi v svoje menažke nalovili nekaj te dragocene tekočine, ki je brizgala po očrnelem snegu. Tako se zgrnejo mravlje okoli gosenice ... Živali so kmalu odrli, razsekali meso in ga razdelili za nošenje.

Tudi Vojko si je zadel na rame kravje stegno. Rekli so, da bo naslednji dan dobil hrano samo tisti, ki bo pomagal nositi. Pa kaj, ko so starejši še brez bremen cepali onemogli v sneg in se komaj vlačili za drugimi. Med kolono je Vojko opazil tudi nemške ujetnike, tiste, ki so se bili vdali v poletnih bojih in so v Cerknem delali po delavnicah, pa mnogo takih, ki še niso videli Nemca prek puškine mušice.

Hodili, pravzaprav vlekli so se vso noč — skozi samo divjino, kjer so jih obkrožale le skale, sneg in drevje. Na pobočjih proti Otlici je snega zmanjkalo. In nazadnje so prišli do ozelenelih trav.

Z Majo sta govorila malo. Kadar so počivali, se je trudno naslonila nanj. Obema je bilo žal, da sta čakala na pokol živine in da nista šla sama naprej. Zdaj ju je težil kos mesa, ki ga je bilo treba nositi ...

Na Otlico so prišli z dnem, ko je bila bitka z Nemci najhuje besnela. Zvedela sta, da je Gradnikova brigada s pomočjo Ruskega bataljona zavzela Sinji vrh, ki je vsak dan menjal gospodarja. Oddala sta meso in šla v gozd spat. Opoldne ju je prebudila kanonada. Letala so bombardirala gorsko sedlo na Colu. Šla sta h kuhinji in povedala, da sta nosila meso.

„Nimamo, nista iz naše enote! Pojdita v zaščitno četo korpusnega štaba!"

Podili so ju od kotla do kotla, dokler nista prišla do enote, v kateri so jima pokazali prazen kotel — postrgala sta ga bila dva „razhajkanca".

Vojko je preklel vse svetnike sveta. Poizvedel je, kje je brigada, in šla sta naprej. Ona je hodila z njim, čeprav bi lahko ostala pri korpusni komori.

„Midva ne bova poginila," ji je dejal.

Koroški večer na Jesenicah

manifestacija vezi med Slovenci tu in onstran meje

Preteklo soboto je v gledališču Tone Čufar na Jesenicah bil koroški večer, ki sta ga priredila kulturno umetniški klub DPD Tone Čufar in klub OZN osnovne šole Tone Čufar na Jesenicah. Večer, ki je tokrat bil že peti po vrsti, so posvetili 10. decembru — dnevu človekovih pravic in tako prireditvi dali še večji pomen. Pri sporedu so sodelovali tudi koroški Slovenci in sicer ženski sekstet z Obirskega ter predstavniki političnega in kulturnega življenja koroških Slovencev.

Tako je predsednik kluba DPD Jože Varl v imenu prireditelјev uvodoma pozdravil podpredsednika Zveze slovenskih organizacij koroških Slovencev Hanzija Ogrisa, predsednika Slovenske prosvetne zveze Hanzeja Weissa, slovenske literarne in kulturne delavce Milko Hartmanovo, Valentina Polanška in Andreja Kokota.

Kot že povedano, je prireditev bila posvečena dnevu človekovih pravic in je zato prvi del prireditve bil posvečen tej priložnosti, ki je sodila tudi v borbo Slovencev za njihove narodnostne pravice. Spored so pripravili člani kluba OZN osnovne šole Tone Čufar na Jesenicah, ki so razdeljeni v „predstavnike" Jugoslavije in Avstrije prinašali trditve ene in druge strani, kar zadeva zahteve po uresničitvi člena sedem državne pogodbe. Hanzi Ogris, Hanzej Weiss, Valentin Polanšek in Andrej Kokot pa so med posameznimi izvajanji dopolnjevali in prinašali stališča koroških Slovencev in tako nazorno dopolnili orisano situacijo na Koroškem oziroma v Avstriji ter utemeljili borbo koroških Slovencev za svoje narodnostne pravice. Pogovor se je v obliki okrogle mize odvijal na odru in je prisotni publiki dal temeljit pregled trenutne situacije na Koroškem. Tu je prireditelјem treba izreči vso pohvalo za tako izvirno obliko prireditve.

V kulturnem delu koroškega večera so mladi recitatorji, pravtako člani kluba OZN osnovne šole Tone Čufar recitirali pesmi Milke Hartmanove, Valentina Polanška in Andreja Kokota.

Kulturni spored pa je zaključil ženski sekstet z Obirskega, ki je izvajal skladbe pesnika Valentina Polanška, ki jih je napisal na svoja besedila. Polanškove skladbe, ki jih je sekstet pel, je isti dan posnel tudi za RTV Ljubljana, so pri občinstvu naletele na navdušen sprejem. Tako se je pesnik Polanšenk na Jesenicah predstavil tudi kot glasbenik in moramo zapisati, da so njegove skladbe izredno pevne in bodo gotovo zanimive tudi za druge zbore, da jih bi naštudirali. Tu pa je treba še povedati, da je obirski ženski sekstet, s katerim je spored naštudiral avtor sam, pel izredno ubrano. Poleg Polanškovih pesmi je sekstet zapel tudi nekaj koroških narodnih iz Obirske, kar je tudi s tega vidika bilo zanimivo. Spored pesmi obirskega ženskega seksteta je tako enkraten, da bi bilo škoda da z le-tem ne bi nastopal še kje.

Sobotni koroški večer na Jesenicah je brez dvoma bil ponovna manifestacija tesnih kulturnih in prijateljskih vezi med Slovenci tu in onstran meje. S tem večerom so koroški Slovenci jeseniškim prijateljem, ki so se letos spomladi mudili na nepozabnem srečanju na Obirskem vrnili svoj obisk. Pravtako nepozabno pa je bilo tudi sobotno srečanje na Jesenicah, kjer so predstavniki Slovenske prosvetne zveze Jeseničane povabili, da prihodnje leto spet obiščejo Koroško.

○

Predsednik kulturno umetniškega kluba DPD Tone Čufar Jože Varl je v svojem pozdravnem govoru na sobotnem koroškem večeru na Jesenicah zavzel tudi stališče h knjigi prof. Janka Messnerja, Zasramovanci ... združite se!, ki jo je izdala Partizanska knjiga v Ljubljani. Tozadevno je Jože Varl dejal:

Rad pa bi ob tej priliki omenil, da tiste, ki smo v dnevnih stikih s koroškimi Slovenci in njihovimi osrednjimi organizacijami v Avstriji, nemalo preseneča taka popularizacija, pred 14 dnevi izšle knjige koroškega Slovenca, profesorja na celovški gimnaziji Janka Messnerja pod naslovom „Zasramovanci ... združite se!", v založbi Partizanske knjige v Ljubljani. Objava njegove osebne korespondence s predstavniki koroške deželne vlade, zvezne vlade, predstavniki socialistične stranke Avstrije, predstavniki komunistične stranke Avstrije in posameznimi kulturnimi in javnimi delavci pri nas v Sloveniji, pomeni omalovaževanje vseh prizadevanj osrednjih slovenskih organizacij na Koroškem in posameznikov v prizadevanjih, da se uresniči sedmi člen avstrijske državne pogodbe. Njegovi zapisi žalijo tako organizacije kot posameznike na Koroškem v boju za krepitev narodnostne zavesti koroških Slovencev in njihovo borbo za enakopraven položaj v avstrijskem državnem prostoru.

Mi, ki imamo dnevne stike s posamezniki in organizacijami na Koroškem, dobro vemo, da se je zadnja leta zelo okrepila in poenotila borba za uresničitev avstrijske državne pogodbe, da se je izredno razmahnilo kulturno in prosvetno ter športno življenje med Slovenci na Koroškem. To je nedvomno posledica delovanja vseh slovensko organiziranih sil na Koroškem, kakor tudi posameznikov, ki te sile vodijo in usmerjajo. Avtor omenjene knjige, kot samozvani arbiter, presojevalec, ki ima edino prav, to v tej knjigi, ki je izšla pri nas, pri Partizanski knjigi, mimogrede rečeno v tehničnem smislu popolno skropucalo, vse to zanika, žali, podcenjuje. Ne zanikam, da ima v razredno političnih pogledih nekatere misli zelo revolucionarno opredeljene, ki bi jih veljalo upoštevati v delovanju koroških organizacij, vendar pa je s svojo korespondenco objavljeno pri nas, naredil kaj slabo uslugo enotni borbi koroških Slovencev.

To sem smatral za potrebno, da kot kulturni delavec in dober prijatelj koroških Slovencev, poudarim na tem večeru in izrazim nesoglasje s takim pisanjem.

Koroški umetniki prejeli nagrade

Letošnjo kulturno nagrado dežele Koroške je prejel celovški zbor Madrigalistov pod novim vodstvom prof. dr. Nikolausa Fheodoroffa, pospeševalne nagrade pa so prejeli Engelbert Obernosterer za literaturo, Hans Jörg Scherr za glasbo, dr. Alfred Ogris za znanost in naš koroški rojak Valentin Oman za likovno umetnost.

Koroškim nagrajencem je nagrade v zrcalni dvorani deželne vlade v sredo predal koroški deželni glavar Leopold Wagner.

Valentin Oman je znan koroški umetnik, ki je tudi na letošnjem bienalu grafikov v Frechnu v ZRN skupno z Japoncem Matsumoto in slovenskim umetnikom Marač-om prejel prvo nagrado. Ta uspeh je bil povod, da so ga Japonci povabili na bienale grafikov v Tokio, kjer je svetovni center tovrstne likovne umetnosti. Razumljivo je, da se je Oman s tem uspehom močno uveljavil med sovrstniki te umetnosti. Koroški Slovenci pa ga spoštujemo tembolj, ker se priznava k svoji narodnostni skupnosti in to tudi dokazuje s tem, da se v svojih katalogih poslužuje slovenščine oziroma dvojezičnosti. Našemu rojaku Valentinu Omanu iskreno čestitamo in mu pri nadaljnjem ustvarjanju želimo mnogo sreče in uspehov.

Vljudno Vas vabimo na

6. KOROŠKE KULTURNE DNI

ki bodo v času od 27. do 29. decembra 1974 v Delavski zbornici v Celovcu

V plenarnih predavanjih in v sekcijah bodo referenti iz Koroške in Slovenije obravnavali **narodnostna, pravna, gospodarska** in **zgodovinska** vprašanja. V okviru letošnjih koroških kulturnih dni bomo priredili tudi zgodovinsko in umetnostnozgodovinsko **ekskurzijo** po delu Koroške.

V času 6. koroških kulturnih dni bo razstavljal **Gustav Janusch** svoja novejša slikarska dela v Delavski zbornici.

V petek, dne 27. decembra se bodo v modri dvorani Doma glasbe v Celovcu predstavili sodelavci mladja s filmom, referatom in najnovejšo številko mladja. Nato bo sledila diskusija z mladjevci.

S sporedom bomo začeli v petek ob pol deveti uri.

Za pripravljalni odbor:

dr. Gustl Malle l. r. *dr. Janko Zerzer l. r.*

ČESTITAMO

Državni prezident Kirchschläger je ravnatelju gimnazije za Slovence v Celovcu dr. Pavlu Zablatniku podelil naslov dvornega svetnika.

K temu priznanju iskreno čestitamo.

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu vabi na

SEMINAR ZA ZBOROVODJE IN PEVCE

v soboto 14. in nedeljo 15. decembra 1974 v hotelu Rutar v Dobrli vasi. Pričetek seminarja je v soboto ob 19.00 uri, v nedeljo pa ob 10. uri, konča pa se ob 16. uri.

Poleg pevk in pevcev zbora „Podjuna", so vabljeni tudi pevovodje koroških pevskih zborov, da prisostvujejo seminarju, ki je namenjen izpopolnitvi zborovske dejavnosti.

Odbor

Bilčovs

V noči od nedelje na ponedeljek okrog polnoči je pri posestniku Kuvsu p. d. Rajnarju na Sodraževi izbruhnil požar, ki je upepelil gospodarsko poslopje. Gasilci iz Bilčovsa so kljub precejšnji oddaljenosti, bili hitro na mestu in so tako rešili vsaj stanovanjski del hiše. Vzrok požaru še ni znan. Verjetno je bil ogenj podtaknjen, ker je začelo goreti tam, kjer ni napeljane elektrike. Ker je hiša v strmini in ker je primanjkovalo vode za gašenje, je prišel na pomoč gasilski avto s tankom iz Borovelj.

Škoda je precejšnja in ni vsa krita z zavarovalnino. Ker je družina že spala, je samo sreča, da so ogenj opazili še predno so plameni zajeli stanovanje, ki je z gospodarskim poslopjem skupaj zidano.

Bralce obveščamo, da bo božičevanje bilčovskih otrok v celovškem radiu (o snemanju smo poročali v prejšnji številki) dne 24. decembra ob 9.30 uri. Ne zamudite te priložnosti in vključite aparate, da boste lahko slišali, česa so zmožni naši otroci v Bilčovsu.

Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: U

Na sončnih plateh je na obrobju skromnih njiv pognal regrat. Napulila sta ga in si za silo potešila glad. Maja se je pritoževala čez tovarištvo. Vsa razočarana je komaj zadrževala solze.

„Zakaj nisi vzel kos mesa, ki si ga nosil vso noč?" je spraševala.

„Zato, ker sem bil neumen!"

Na predmeji sta na soncu ob podrti karavli počivala. Zmotil ju je popoten partizan.

„Kam?" ju je vprašal.

„V Trnovo, v Prešernovo brigado, če je še tam," je odgovoril Vojko.

„Jaz pa v štab enaintridesete divizije! Če sta za to, gremo skupaj. Jaz sem pri divizijski intendantih."

Vojko ga je premeril od nog do glave in mu odvrnil z nič kaj prijaznim obrazom:

„Nama je vseeno, če greva kar sama!"

Intendant je žalostno pogledal. Trnovski gozd je odmeval od strelov. In položaj v njem je bil vsako uro drugačen.

„Hrano bi vama dal, če gremo skupaj!"

„Kakšno hrano?" je vprašal Vojko, zdaj že mehkeje.

„Meso imam! Toda, dam ga samo pod pogojem, če greš ti naprej!"

Vojko ga je zaničljivo pogledal. Odpustil pa mu je, ko jima je povedal svoj doživljaj. Mož je bil v skupini desetih partizanov, ki so padli v zasedo. Nemci so pobili vse do zadnjega, le on je odnesel glavo.

„Daj sem meso! Midva sva lačna. Najprej se bomo najedli, potlej pa gremo."

Cesti so se umaknili precej globoko v gozd, kjer je Vojko zakuril ogenj. Maja je v italijansko menažko nagrebla snega. Intendant pa je iz nahrbtnika privlekel kakih pet kilogramov velik kos mesa in ga svečano položil predenju. Vojko ga je skoraj polovico odrezal in dal dekletu, da ga je narezala na drobne kosce. Z njimi je napolnila dve menažki in ju pristavila k ognju.

„Od kod je meso?" je Vojko vprašal intendanta.

„Znajti se je treba," mu je odvrnil intendant in se zvito nasmehnil. Povedal je, da je bil tudi on v koloni in da je nosil stegno. Polovico ga je oddal dvema, ki sta šla nekam po svoje, ta kos pa je vzel zase, ker ne ve, kdaj bo prišel do divizije.

„Tudi jaz sem nosil stegno, pa sem ga oddal."

„Hja, ker si bil nor!"

„Toda za take stvari so včasih človeka ustrelili, ne?"

Danes pa ne! ... Saj vidiš, da je bilo v koloni vse zmedeno. Kdo ve, kam gre in za koga nese. Vidva sta nosila, pojedli so drugi. Je mar to prav?"

Sprijaznila sta se z logiko novega položaja. Vsi trije so trgali napol surovo meso, pili juho in spet kuhali z umazanim snegom, dokler se niso pošteno nasitili.

Potem so krenili v gozd proti Trnovemu. Vojko je šel s puško v rokah naprej, za njim Maja in potem intendant. Hodil je tako daleč zadaj, da sta ga komaj videla. Pokanje se jim je nevarno približevalo. V neki kotanji so naleteli na kopico nemških trupel. Pobit je bil oddelek zaledne enote, ki je tovorila municijo na položaje. Vojko je po dolgem iskanju nabral kakih petdeset nabojev za svojo puško. Mrtveci niso imeli nič vrednega.

„Pojdimo naprej, pojdimo!" je priganjal intendant, ki je bil izgubil živce.

Hodili so pol ure, ko jih je iznenadilo pokanje dračja. Potuhnili so se. Med drevjem so zagledali kolono v zelenih uniformah. „Nemci!" je dejal intendant in skočil. Vojko in dekle pa sta ostala pritajena.

Vojko je dvignil daljnogled. Res so bili plašči nemški, toda kape so bile partizanske. In vrstile so se italijanske brzostrelke, ki so jih nosili vojaki v rokah. Vojku je zbudila pozornost sloka postava s šarcem na ramenih. Tudi korak mu je bil znan. Vstal je in zavpil na ves glas:

„Hej, Primož! ... Hej, Travnikarjev!"

In že je tekel proti njim.

Kolona jurišnega bataljona je obstala.

„Vojko je! Glej ga, hudiča!"

Prišel je še komisar Boris. Segli so si v roke in nagloma povedali, kam je kdo namenjen.

„Živ krst ne ve, kje je zdaj brigada. Zjutraj so jo vrgli s položajev. Divizijski štab pa je tam nekje, kjer poka. Toda v tem gozdu ne veš nikoli natanko, kje je kdo," je rekel Tarzan, komandant jurišnega bataljona.

„Pojdi z nami, Vojko," ga je povabil Boris. „Potrebujemo četnega komisarja."

„Za nas ni obroča," se je zarežal Primož.

Povedali so mu, da jih korpusni komandant Borštnar pošilja v nemško zaledje. Prebili naj bi obroč in napadli nemške štabe, komoro in artilerijo na Lokvah.

„Seveda grem z vami!"

Od nekod se je prismejal Nande.

„Posebno zavoljo kuharja," je naglo dodal Vojko.

„Pa ja! Kar se ne hraniš več v moji kuhinji, si upadel gotovo za pet kil!" je ugotovil Nande.

„Saj greš tudi ti z nami, kajne?" se je obrnil Vojko k Maji. „Slej ko prej pojdemo na Kras in boš ostala na domačem terenu."

Prikimala je vsa zadovoljna. Intendant pa je nakremžil obraz: „Dal sem ti meso, da me boš pripeljal do štaba divizije! Zdaj pa me boste pustili samega!?"

„Saj si ga ukradel! Sicer pa gre tudi tako lahko z nami, da ne bo sam naletel na Nemce!"

„Naj grel Eden več ali manj!" je odločil komandant in jih uvrstil v kolono.

„Resnica“, ki ni resnična

Nekaj ugotovitev k prvemu povojnemu ljudskemu štetju leta 1951 v zvezi z avstrijsko noto

Leta 1951 sem bil šolski upravitelj v Lepeni v takratni občini Bela. Občina me je za izvedbo prvega povojnega ljudskega štetja, ki je bilo dne 1. 6. 1951, imenovala za štev nega komisarja v mojem šolskem okolišu.

Nekaj dni pred štetjem je bil sklican na občinskem uradu sestanek vseh popisovalcev občine Bele, na katerem smo dobili popisne pole in nam je uradnik okrajnega glavarstva Velikovec dal vsa potrebna navodila glede izpolnitve popisnih pol.

K izpolnitvi rubrike „Umgangssprache" je ta uradnik izrecno naštel poleg nemščine in slovenščine še „windisch" ter vse možne kombinacije, da smo prišli na skupno vsoto 9 možnosti.

Na moj ugovor, da je „windisch" samo slovensko narečje in kot tako spada pod slovenski občevalni jezik, me je prav ostro zavrnil, da to ni tako. Pa sem mu smiselno citiral odlok šolske oblasti, po katerem se izraz „windisch" ne sme uporabljati in da je pravilen izraz za „windisch" le „slowenisch" (odlok, objavljen v uradnem listu deželnega šolskega sveta, april 1946, ima številko 3829 in se glasi: „Slowenisch als Amtsbezeichnung für Windisch. Der Landesschulrat macht aufmerksam, daß der Ausdruck ‚Windisch' im Amtsverkehr nicht zu gebrauchen ist. Die Amtsbezeichnung lautet ‚Slowenisch'.").

Tudi sklicevanje na ta odlok nič ni pomagalo. Velikovški uradnik je pojasnil, da ta odlok velja izključno le za šolsko področje, ne pa za ljudsko štetje. On da ima druga uradna navodila. S tem je bila diskusija o tem vprašanju zaključena in je obveljala razlaga zastopnika okrajnega glavarstva.

Jasno je, da uradnik okrajnega glavarstva ni komentiral popisovanje popisovalcem samo v občini Bela, temveč tudi v ostalih občinah. Prav tako je jasno, da navodila, ki jih je dal, niso zrasla na njegovem zeljniku. Odkod torej navodila? Vsekakor so prišla od mest, ki so okrajnim glavarstvom nadrejena. Vprašanje je le, ali so prišla samo iz Celovca ali pa z Dunaja. Prav verjetno je, da so se domenile tako pristojne deželne instance kakor tudi pristojni dunajski uradi glede internih navodil vseh možnosti izpolnitve rubrike „občevalni jezik".

Zato je samo delno resnica, da popisne pole niso vsebovale v rubriki občevalni jezik izraza „windisch" (in vseh možnih kombinacij). V rubriko obvečalni jezik gotovo ni nekako „spontano", kot to hoče prikazati zadnja nota našega zunanjega ministrstva, določeno število državljanov vpisalo kot občevalni jezik „windisch"; izraz „windisch" je bil uradno uveden, uradno sankcioniran in je služil — ker objektivno in znanstveno gledano „vindišarskega" jezika ni — spremembi narodnostne strukture koroških Slovencev.

Tako je bil na neznanstven način uveden v prvo povojno ljudsko štetje leta 1951 izraz „windisch", ki ima odslej svojo čisto določeno vlogo pri dejanskem decimiranju slovenskega življa na Koroškem.

R. Vouk

Novice s Plešivca

Na Plešivcu, visoki planoti nad Kotmaro vasjo v Zahodnih Gurah, so pozimi mnogo trpeli zaradi pomanjkanja vode. Morali so jo dobavljati ozirola voziti s Kostiva ali pa iz doline iz Kotmare vasi. Oskrba z vodo je bila povezana z zamujenim časom in trpljenjem, saj je bilo treba zvoziti ogromne količine vode, zlasti za živino na svoje domove. Prebivalci Plešivca in iz okolice so bili zaradi tega zla dejansko zelo prizadeti.

Teh skrbi in tega trpljenja ter zamujenega časa na Plešivcu ne bo več.

Na neki vzpetini so si vaščani zgradili velik betonski rezervoar, v katerega iz doline črpajo vodo. Iz tega vodnega hranilnika, se sedaj voda po ceveh odtaka v posamezne hiše in gospodarstva in jih zalaga s tem prepotrebnim elementom. To je za Gorjance na Plešivcu velika pridobitev, katero znajo seveda najbolj ceniti prizadeti domačini. Največ zaslug, da so Plešivčani preskrbljeni z vodo, gre predvsem predsedniku vodovodne zadruge Mihiju Packu po domače Krznarju in Mihiju Leutschacherju p. d. Počku. Za načrtovanje in izvedbo vodnega nabiralnika in celotne vodovodne naprave pa je imel odgovornost zidarski mojster Jozej Pack, brat Mihija Packa s Plešivca.

Po daljši bolezni je v celovški bolnišnici v 70. letu starosti umrl Franz Nimetz, po domače Toplicar na Plešivcu. V soboto 1. decembra je našel svoje poslednje počivališče na pokopališču v Kotmari vasi. Franz Nimetz je bil navdušen pevec in igralec. Več let je bil tudi predsednik Slovenskega prosvetnega društva „Gorjanci" v Kotmari vasi. Od pokojnika so se poslovili slovenski pevci iz Kotmare vasi in nemški pevci iz Vetrinja. Kot je že stara navada, so se po pogrebu pogrebci znašli v gostilni pri Mežnarju, med njimi tudi pevci obeh pevskih zborov. Najprej so eni peli slovensko, drugi pa nemško, pozneje pa so skupno zapeli slovenske in nemške pesmi. Lep primer medsebojnega sožitja, ki bi ga lahko posnemali tudi drugje.

Koncem novembra pa smo spremili na zadnji poti na pokopališče v Kotmari vasi 80-letno Johano Kopeinig, po domače Hidulakinjo na Plešivcu. Bila je že dalj časa betežna in bolna. Od pokojne so se poslovili številni pogrebci in ji tako izkazali poslednjo čast. Oba pogrebna obreda je opravil domači župnik v Kotmari vasi.

Minulo nedeljo popoldne in zvečer so imeli kotmirčani v farni dvorani lepo uspelo miklavževanje. O poteku prireditve pa bomo poročali prihodnjič.

Slovensko prosvetno društvo „Bisernica" vabi na

FILMSKI VEČER

v petek 13. decembra 1974 ob 19.00 uri v dijaškem domu SŠD v Celovcu. Predaval in kratke filme bo predvajal Mako Sajko, predsednik „Društva slovenskih filmskih delavcev" in član „Zveze filmsko-vzgojnih organizacij.

Vsi prisrčno vabljeni.

Odbor

Slovensko prosvetno društvo v Št. Janžu v R. vabi na predvajanje slovenskega barvnega filma

CVETJE V JESENI

v soboto 14. decembra 1974 ob 20. uri pri Tišlarju v Št. Janžu v Rožu.

Ljubitelji Slovenske filmske umetnosti prisrčno vabljeni!

Odbor

Hlapec Jernej je kar naprej živ

(Zapis vtisov in utrinkov ob gostovanju Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice, ki je kot gost Krščanske kulturne zveze v nedeljo 8. decembra gostovalo v celovškem Mestnem gledališču.)

Cankarjeva novela Hlapec Jernej in njegova pravica je v odrski priredbi Jožeta Babiča torej že tretja dramatizacija: pred njim sta delo dramatizirala F. Delak in M. Skrbinšek. Prvi se je naslonil na zborno recitacijo Cankarjevih tekstov, drugi je iskal rešitve v sedmih kmečko-naturalističnih gledaliških prizorih.

Da se je lotil Jože Babič še v tretje odrskega prikaza tega „prepesnjenega Komunističnega manifesta", dovolj jasno priča o čedalje bolj živi aktualnosti Jernejevih idej — ne samo v slovenskem narodnem „zamejstvu", kjer jasno da apliciramo Jernejev križev pot najprej na svoje narodnopolitične, jezikovne „pravice", ki so jih na republiškem Dunaju zaprli v veliko hišo, jo dvakrat zaklenili, devetkrat zapečatili, da bi se ne izgubila na cesto, da bi je ne srečali koroški Jerneji — Slovenci; temveč tudi na socialnem nivoju, tudi v socialističnem prostoru, kajti svoboda ni nič trajnega, omogoča jo šele enakopravnost in jo oživlja. Za enakopravnost pa se mora vsak človek iz dneva v dan sam gnati v tem neizprosnem toku življenja, kjer so mu vsi samo hudobni sodniki že od rojstva, kakor dopoveduje Jerneju potepuh v ječi.

Babičeva odrska stvaritvev je nevsiljivo sodobna, njegova odrskotehnična izrazna sredstva so kar se da varčna, kakor se spodobi za literarno osnovno te drame v prozi. Hlapec Jernej ima svojo notranjo dramsko dinamiko, žene ga kar naprej z donkihotsko vnemo in nepopustljivostjo tja do stržena, do elementarnega vprašanja: koliko bogov je vendar v tem smradljivem družbenem „redu"? In dopovejo mu brez zardevanja: toliko, kolikor je interesov. Pravica služi tistemu, ki ima oblast. In Jernej je dosleden: na kraju svoje neuspešne borbene poti, ko je preveril vsa legalna borbena sredstva in se mu oglasijo v pošastni atmosferi Kafkovega Procesa vse doživete situacije ponižanja (odrska razsvetljava in decentno vgrajena glasba Franceta Lampreta se tu zlijeta v pretresljivo gledališko podobo osebne eksistencialne stiske sploh!), se spomni potepuhovega poziva k uporu in revoluciji. Ta je sicer neke vrste anarhist, nima več nobene vere, toda ko bi tako veroval v pravico kakor veruje Jernej, bi udaril. Starobiblijsko: oko za oko, zob za zob. In Jernej udari — po preprosti ljudski etiki: vino z vinom, klin s klinom. In ne nastavlja krščansko pohlevno mlademu Sitarju še drugega lica.

Kajpada se je v Hlapcu Jerneju nemogoče popolnoma ogniti biblijskopreroškemu patosu, ko pa ga je Ivan Cankar sam takšnega osnoval, hotel, pač iz potrebe, iz okoliščin in za okoliščine, ki jim je to delo namenil. Jože Babič pa je tudi kot režiser znal piskati tozadevno mero: Jernejevo neizmerno socialno misijonstvo je na nekaterih mestih razbremenil in linearno idejno dramsko sporočilo v primerjavi s prejšnjima dvema dramatizacijama odrsko razširil, izpolnil socialni prostor, ga filozofsko in psihološko dopolnil. A ne samovoljno. Držal se je vestno Cankarjevega teksta, vsaj kot dramatizator. Tako se zelo homogeno zlivajo s celoto domiselni prizori Jernej ž otroki, pijani kmet in Jernej, mati s slepim otrokom in Jernej — pa tudi dokaj svobodno vstavljeni prizor z dunajskim barskim dekadentnim ambientom, saj pojejo tam celo Cankarjevo lastno pesem iz Erotike — V bogatih kočijah se vozijo baroni, tatje, bankirji . . . Tudi režiserju Babiču je treba priznati znanje: njegov odrski stil je nezamenljiv. Neizbrisen je gledalcu prizor kafkovsko odmevajočega krohota ščurkov-sodnikov, varuhov pravice za zaklenjenimi durmi, za debelimi zidovi, za ograjo do neba . . . In Jernejev dialog s Cerkvijo, župniku v hrbet, da, v hrbet. Ponižani naših dni se množično odvračajo od institucionaliziranega Petra-Skale. Babič je s svojo inscenacijo poiskal in razgrnil pred nas vse elemente, ki sestavljajo Hlapca Jerneja: simbolistične, realistične in ekspresionistične. To daje njegovi uprizoritvi najboljše spričevalo. Na aktualno literarne izpovedi ni žrtvoval kakšnemu larpurlartističnemu gledališkemu eksperimentiranju.

Čeprav me je obšla po predstavi oskrunjevalna misel, kaj ko bi nam preskrbel — morda je za to med slovenskimi dramatiki še najbolj poklican Jože Javoršek, ki je z Manevri dokazal, da zna zgodovinskim literarnim predlogam iztrgati tudi našemu času primerno, odrsko učinkovito dimenzijo — kdo še četrto dramatizacijo Hlapca Jerneja — v stilu absurdnega gledališča, nekako v duhu Čakanja na Godota, pač z izraznimi sredstvi groteske, morda dürrenmattovske, kajti drugačne učinkovite upodobitve — če gledamo na Jerneja lokalno, ozko koroško, in kako naj bi drugače gledali tu ob Dravi in Vrbskem jezeru? — si jutri nas eden v naših življenjskih razmerah ne moreš več predstavljati.

Moral bi reči mnogo lepega o glavnem ustvarjalcu predstave — Stanetu Raztresenu, ki genialno obvlada vse registre človeške tragike in njegovega neuničljivega hrepenenja, verovanja. Kako se je mogoče naučiti takšne kilometrske vloge, ne da se človek zmoti? Saj ga pisatelj s svojim ponavljanjem naravnost zapeljuje v spodrsljaje. In reči bi moral besede priznanja vsem drugim igralcem iz Nove Gorice, pa naj ne zamerijo, da sem se predolgo zamudil pri vprašanju dramatizacije in inscenacije. Koroška slovenska publika je z zadržano sapo pozabila celo na scenski aplavz. Starejša ženska s podeželja je dejala svoji sosedi za menoj potiho, kar med predstavo:

„N'či fajn taka igra . . ."

„Zakaj se ti pa ne zdi?"

„Zato, ker se nam Slovencem ravno tako godi kakor temu hlapcu."

Morda odtehta ta izjava o njihovi predstavi vse besede priznanja, ki jih jaz tu nisem zapisal.

Janko Messner

Dr. Gernot Piccotini novi vodja deželnega muzeja

Ker gre dosedanji vodja deželnega muzeja dvorni svetnik dr. Franz Koschier v pokoj, je deželni glavar Wagner na njegovo mesto imenoval dr. Gernota Piccolinija.

Dr. Gernot Piccotini si je pridobil velik sloves pri raziskovanju keltsko-rimskih izkopanin na Štalenski gori.

Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: U

Že pol ure zatem so v gozdu naleteli na nemški položaj in se mu spretno umaknili. Brez boja so prišli skozi prvi obroč in se znašli v nemškem zaledju.

V gozdu nad Lokvami so, preoblečeni v nemške uniforme, presenetili manjši nemški štab in pobili vse do zadnjega. Potem so vdrli v Lokve. S streljanjem in uraganskim vpitjem so vdrli v vas in zavzeli vzpetino pri cerkvi. Od tod so s peklenskim ognjem razbili nemško komoro. Kuharji in intendanti napadajočih policijskih enot so prevrnili kotle, tekli v gozd, padali, se plazili . . . Ni jim šlo v glavo, da jih napada četa SS.

Prišli bi bili do velikega plena, če ne bi bili pritisnili oddelki, ki so obkrožali gozd nad kotlino. Po streljanju so začutili, da so se Nemci znašli in da jih skušajo obkoliti.

27

Na radijski poziv stotnika Knieckeja se je major Wolf pripeljal na bojno področje. Zvedel je, da so nemške enote zavzele vso kotlino Dolenje in Gorenje Trebuše in stisnili ostanke korpusa na področje Kozjih sten, Otlice in Trnovega.

Na sotočju rek sta majorja Wolfa sprejela stotnik Kniecke s svojo enoto in stotnik Vogt z oddelkom najboljših slednih psov. Major Wolf se je pripeljal iz Idrije z motoriziranimi mitraljezci v avtoblindi. Na križišču ga je čakala postrojena četa Knieckejevih mož in Vogtovi vodniki psov z ekipo iskalcev min.

Major je dostojanstveno izstopil iz avtomobila s svojim psom Lockom ob nogi in sprejel poročilo, da so enote pripravljene za posebno nalogo. Pozdravljali so ga lajajoči psi in togi obrazi policistov. Stopil je pred zbrane in jih nagovoril:

„Možje, izbral sem vas za poseben posel. Naša naloga je, uničiti, kar je ostalo od sovražnikovega štaba varnostno-obveščevalne službe. Imejte odprte oči in ušesa. Možno je, da so kje zakamuflirani v bunkerjih pod zemljo. Še večja možnost pa je, da so njihovi objekti zavarovani z minami presenečenja. Nadalje, poiskali bomo arhiv in grobišče. Morda se bo treba boriti tudi s posameznimi skupinami, ki se bodo prebijale iz obroča, čeprav bomo posebej zavarovani. To je vse! Bodite oprezni! Preiščite mi vsako ped zemlje in izvajajte naloge do najmanjše podrobnosti!"

Dokler je bilo kaj ceste, so se peljali z avtomobili. Ko pa je je zmanjkalo, so se napotili peš po kolovozu ob rečici. Major Wolf in stotnik Kniecke sta šla skupaj v koloni.

„Erich," je potrkal Wolf po veliki usnjeni torbi, „če bi vi vedeli, kakšne zlata vredne podatke imam tu notri! Dobil sem jih spotoma pri ljudeh, s katerimi ste svoj čas delali vi. S tistim, kar nam je poročal Agent Alfa, je to presenetljiva celota!"

„Odlično, če se bo le dalo kaj izkoristiti!"

„Bistro mislite, stotnik! Samo med nama rečeno: uspeli smo, toda na žalost najmanj eno leto prepozno! Nisem verjel generalu, toda zgodilo se je."

„Moralo se je, to je bil dobro premišljen prijem. Z velikimi silami in majhnim tveganjem. Vendar vam svetujem, da ne pijeva na kožo medveda, ki je še v brlogu.

„Stotnik, zato bomo morali opraviti hitro! Zelo neugodno bi bilo, če bi se prebijali skozi to dolino!"

„Ne bojte se, gospod major! Vojaško je to najbolj neposrečena varianta!"

„Stotnik, prav zato me skrbi! Njihova logika je drugačna od naše. Na to bi se tudi vi lahko že privadili!"

Pokrajina je bila vse bolj divja. Pod njimi se je odprla kotlina, ki so se vanjo stekale gosto obrasle skalnate strmine. Težke sence in hlad sta ležala na njihovi odmaknjenosti. Med redkimi jasami so videli tu in tam senožet, borno njivo in razmetane hiše.

„Dobro jih bijejo," je dejal stotnik, ko so vso pot poslušali grmenje topov in nepretrgano drdranje mitraljezov.

Nekajkrat so jih preletela angleška letala. Vsakokrat so polegli v gozd. Wolf je izvlekel karto, na kateri je imel vrisane položaje.

„Mečejo jim hrano in municijo! Na našo srečo bolj malo," je dejal stotnik in si z roko zasenčil oči.

„Angleška ljubezen je bila zmeraj računarska. Partizani jim plačujejo s krvjo za naprej in nazaj, kar so jim dali . . . Stokrat bodo opeharjeni. Trgovati z Angleži je umetnost posebne vrste."

„Prekleto sestradane so brigade," je dejal stotnik in si ogledoval skrivnostna majorjeva znamenja na karti, ki si jih ni znal tolmačiti.

Major se je zamislil v zanke, stotnik pa je nadaljeval:

„To, kar pobijamo, je čisto zahirano. Čudim se, da vzdrže."

„Saj bi tudi vi vzdržali v njihovem položaju: smrt ali svoboda, samo to izbiro imajo! Posebno spričo tega, ko obračunavate z njimi tako, kot bi naša vojska zavzela Moskvo ter prešla Volgo in ko bi bil London že v naših rokah," je dejal ironično Wolf.

„Gospod major, ta očitek sodi na drug naslov. Takšna so povelja obeh generalov in vojske."

Wolf je obrnil glavo in ga pogledal s priprtimi očmi:

„Jaz jih razumem. Na tem področju hočejo napraviti vakuum: da bi Angleži lažje prišli s pomočjo belih in plavih do spornega jabolka. Zapomnite si, stotnik, mi delamo tu uslugo nasprotniku. Nemara smo po logiki poveljujočih izbrali manjše zlo. Toda nisem prepričan, da nam bo to uspelo."

Šli so naprej. V Wolfu so prekipevala čustva zmago-

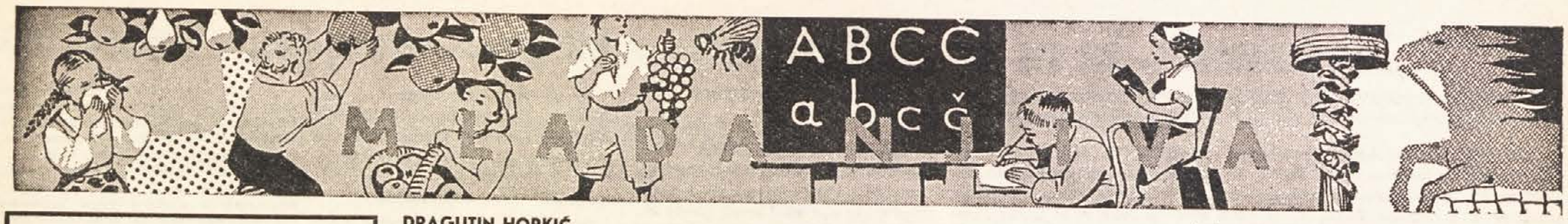

Uganke

Kdo si hišico naredi
in sama se zlekne v nji!

(Svilopredjka)

Gre, pa nima nič nožic,
še leti — brez perutnic,
brez života obleži,
dolgo pol sveta teži.

(Sneg)

Gledam te,
ko gledaš se,
vidiš me,
jaz sebe ne.

(Ogledalo)

Nam potrebna je vsak dan;
zima ga prinaša k nam;
sinček naš prav rad ga je;
če ga ni, narobe gre.
To besede štiri so,
enozložnice samo,
prva črka le jih loči —
njih pomen pa ti določi!

(pej-pew-pej-pec)

DRAGUTIN HORKIĆ

Babičina pravljica

Stojim pri oknu in gledam, kako pada sneg. Kadar zaplešejo po zraku prve snežinke, se mi skozi gosti beli zastor, stkan iz bleščečih snežnih kristalov, prikaže starinska izba moje babice. Tudi tokrat jo vidim. Diši po kutinah in zmeraj je polna toplega polmraka in enakomernega tiktakanja velike stenske ure. Skozi snežni zastor gledam starinsko izbo in se spominjam davno minulega dne, ki je tako podoben današnjemu. Takrat sem stal ob babičinem oknu in z otroško zaverovanostjo strmel v čudež pred seboj.

Malo prej je bilo še vse črno: bor pred oknom in plot in trda, pomrzla cesta.

Potem se je iznenada, s prvimi snežinkami, začela čarovnija.

Letve na starem plotu so se spremenile v palčke z zelenimi plašči iz mahu, v složne škrate, ki so se vsi hkrati pokrili z belimi kučmami.

Kakor da pričakuje pomembnega gosta, se je cesta pregrnila z mehko, puhasto preprogo, ki bi udušila tudi najtrše korake.

Visoki črni bor, postaven kakor stražar pred kraljevsko palačo, se je ogrnil z iskrivim plaščem iz hermelina.

Takrat se mi je približala babica in rekla: „Gledaš in se čudiš, kaj se v resnici dogaja, pa ne veš. Ti bom povedala.

V neki vasi, daleč na severu, sta se ded in babica vse poletje in vso jesen pripravljala, da bi brezskrbno pričakala zimo. Ded je vse dni sekal drva, babica pa je prav tako marljivo od jutra do večera pripravljala puh in polnila pernice.

Dedu je pomagalo sedem vnukov, babici pa sedem vnučic. Mnogo pridnih rok je zlagalo polena, mnogo pridnih rok je cefralo perje in polnilo pernice. In ko je prišla zima, je bilo okoli dedove in babičine hiše toliko drv, da jo je bilo komaj videti. In v sobah je bilo toliko pernic, da je bilo pod njimi komaj mogoče razločiti štirinajst pordelih noskov.

Potem je nekega večera iznenada privršal mrzli sever. Tresel je z vrati in udarjal s polknicami, in ker mu niso odprli, je poiskal razpoko in se skoznjo prisvedral v hišo.

Ves zasopel od silne naglice je sever v eni sapi povedal dedu in babici in vnukom in vnučicam, da je ostala v gozdu mlada srna sama in da zmrzuje v hudem mrazu.

Sever je povedal, kar je videl, ded in babica in vnuki in vnučice pa so rekli v en glas:

Vzemi pol naših pernic in ogrni z njimi mlado srno, ki drhti od mraza. Po dva in dva se bomo stisnili pod eno pernico, pa nam bo tako še topleje.

Sever je vzel pernice, zavihtel jih je in odnesel po poteh oblakov. Letele so pernice, letele, dokler se niso zataknile za ostre planinske vrhove, se zataknile in pretrgale.

Pernice so se raztrgale, na zemljo pa so začeli padati mehki kosmi. Padali so in padali na zemljo in na mlado srno, dokler ni prekrila zemlje mehka in topla pernata odeja."

Z nezaupanjem sem pogledal babico. A samo za trenutek. Saj je tudi babica, kakor jaz, vedela, da padajo iz oblakov snežinke. Zato sem ji bil hvaležen, kakor sem ji še danes hvaležen za pravljico o prvem snegu, ki mi jo je tistega večera povedala ob oknu.

LOJZE ZUPANC

Graščakinja in škratelj

Graščakinja s Starega gradu se je peljala s kočijo v goste na škofjeloški grad. Sama je kočijažila, a ko se ji je na strmi in kamniti gozdni poti zlomilo kočijno oje, je zajokala: „Oh, zakaj nisem vzela s seboj kočijaža! Zdaj pa je ni žive duše, ki bi mi priskočila na pomoč, sama pa si pomagati ne vem in ne znam. Oh, oh, kdorkoli bi zdajle prišel mimo in mi pod kočijnik napravil novo oje, bi mu dala, kar bi zaželel!"

Njeno javkanje je slišal gozdni škrat, ki je tačas dremuckal v svoji skalnati votlini. Brž je skočil na noge in pohitel na gozdno pot, kjer je ob polomljeni kočiji jokala starograjska gospa.

„Če hočeš, ti jaz lahko popravim kočijo," je ogovoril graščakinjo.

„Oh, oh, oh, le kako ti naj verjamem, ko pa si majhen, da mi ne sežeš niti do kolen!"

„Četudi sem majhen, sem močan za tri može!"

„Pa mi napravi novo oje, če veš in znaš!"

„Kaj mi daš?" je škratelj vprašal po plačilu.

„Kar želiš, to dobiš!" je obljubila graščakinja.

„Ali mi obljubiš, da bo tisto moje, kar bom jutri zjutraj, ko bom prišel v Stari grad, najprej zagledal na grajskem oknu?"

„Obljubim," se je zasmejala graščakinja, ki je imela na grajskem oknu kletko, v njej pa slavčka, ki je pel od zore do mraka in od mraka do dne ter njeni hčerki razveseljeval srce. „Saj slavčka lahko drugega dobim," si je mislila, „ob polomljeni kočiji pa lahko tri dni ždim."

Zdajci je gozdni škrat pohitel v svojo votlinco, poiskal baltico in posekal smrečico ter napravil novo oje. Potlej se je graščakinja odpeljala, škratu pa dejala: „Le pridi jutri v Stari grad plačilo iskat!"

Naslednje jutro je ob grajskem oknu stala grajska hči. Ogovarjala je slavčka, ki je žalostno čemel v kletki: „Oj, slaviček, drobni ptiček, zakaj ne popevaš, zakaj mi s pesmico srca ne ogrevaš?"

Prav takrat je prišel na grajsko dvorišče gozdni škratelj. In ko ga je grajska hči zagledala, je radostno plosnila z rokami in zaklicala: „Mati, mati, v grad je prišel možiček, ki je bradat, a nič večji ko naš kozliček!"

Graščakinja je prebledela: „Gorje ti, hčerka, oj gorje! To je gozdni škrat, ki je prišel tebe za ženo iskat!

„Škrateljna pa že ne maram za moža!" je zavekala deklica.

„Bom pa jutri prišel, ker si danes žalostna," je rekel gozdni škrat. „Če boš uganila, kako mi je ime, boš ostala pri materi, če pa ne boš uganila, te bom odgnal s seboj in boš postala moja žena, a jaz tvoj mož."

In je odšel iz gradu v svoj gozdni lož.

Naslednje jutro pa je prisopihal h graščakinji in njeni hčeri mlad pastir, ki je pasel grajske ovce. Povedal jima je, da je videl v gozdu kres in škrateljna, ki je plesal okrog ognja in pel:

„To je dobro, da ne ve
grajska hči za moje ime,
da sem Čatež, gozdni škrat,
ki še danes bom njen svat."

Komaj je pastir pokazal pete, že je prišel škrat h grajski dečvi vasovat. Graščakinja ga je potegnila za brado, da je od bolečine zamekетal ko grajski kozliček, grajska hči pa je zapela:

„To je dobro, da sva obe
zvedeli za tvoje ime:
Čatež si in majhen škratelj!
Če bi zrasel še za en vatelj,
bi te vzela za moža,
bi ne ostala več doma."

Tako se je škratelj obrisal za ženo pod nosom, ker je imel predolg jezik. Graščakinja pa je hčerko dala pastirju, ki je tako postal graščak, kar ne more biti vsak.

Muca - predica

Muca se skrivnostno vede.
Saj ne rečem — prede, prede,
tri predice prekosi,
ampak štrene ni in ni.

Pa so zbrali se v posvetu
izvedenci v tem predmetu.
Glave so v skrbeh staknili,
tuhtali in uganili:

„Bo držalo, hud primer . . ."
In minil je spet večer
pa so rekli: „Sabotaža,
tu bo leska prava maža!"

Pipice so si prižgali
štrene niso pričakali.
„Hm," so rekli, „hm," iz dima,
„tale muca volne nima!"

In predsednik Pasja dlaka
in zapisničarka Sraka
sta kot znana strokovnjaka
odločila: „Stvar bo taka:

kup prediva damo ji,
dolgo nit naj naredi.
Tople majice za zimo
si pri Molju naročimo."

Muca pa se nič ne zmede,
saj ne rečem — vneto prede,
tri predice prekosi,
ampak štrene ni in ni.

Niko Grafenauer

Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: UKANA - Tone Svetina: U

slavja: navsezadnje le zaseda skrito sovražnikovo centralo, kjer so ga kdove kolikokrat obsodili na smrt. V njegovo samozavest pa je kanila grenka kaplja: spomin na Doris. Nič ni povedal stotniku, kaj namerava z njo.

Nastanila sta se v eni izmed naseljenih hiš in si dala postreči iz zalog, ki so jih nosili s seboj. Poklicala sta podoficirje, vodje skupin, in jim obrazložila naloge, kako in kje prečesati gozd in preiskovati hiše. Wolfova agentura je naznačila mesto, kje je zakopan arhiv in kje so skladišča.

V nekaj urah so jim prišli povedat, da so našli, kar so iskali. Wolfa je predvsem zanimal arhiv. Zakopan je bil v rovu opuščenega rudnika. Pri vhodu v podzemlje je stal bledolas podoficir, strokovnjak za odstranjevanje min. Povedal jima je, da so v rovu že odstranili minske ovire, ki so varovale prehod do konca. Na tleh sta zagledala nekaj kovinskih min nemškega in angleškega izvora ter dve leseni mini, ki sta bili najbolj nevarni in so ju najteže odkrili ter izgrebli iz mehke prsti.

„Čestitam vam, mladi mož!" je dejal major Wolf in stisnil roko bledolasemu podoficirju. „Za to tvegano delo ste zaslužili cigaro! Izvolite!" je ponudil tobačnico. „Prižgite z nama!"

Prižgal je tudi sebi in stotniku. Zadovoljno so puhali dim v svežino vetra. S stotnikom sta si ogledala, kje in kako je bil zakopan arhiv, potem pa je major ukazal, naj ga varno znosijo na plano. Pristopilo je nekaj vojakov in z bajoneti so mu odprli pokrove zabojev. Wolf je vzel v roke nekaj aktov in se samozadovoljno zarežal. Potem je v spakedrani slovenščini bral: „Maks naroča Ciuhu v J. B. O...." in tako naprej. Vrstila so se znana imena in šifre. Naposled je našel tudi kod s šiframi.

„Dragi moj Kniecke, zdaj potrebujem samo tri tolmače in tri mesece časa. To bi jih rentgenizirali! Pa kaj hočemo! . . . Če bi bili mi prišli do tega arhiva pred letom dni, moj stotnik, bi bila to velika operacija. Zdaj pa . . ."

Stotnik se je rahlo nasmehnil:

„Mislite reči, da je to taka vrednost kot devištvo ženske pri štiridesetih?"

Major Wolf je dal zaboje zabiti nazaj in jih z močno stražo odnesti do avtomobilske kolone.

Sonce je že prejadralo lok nad obronki hribov, kamor so stisnili brigade, in razsvetilo grapo, kjer se je penil in šumljal potoček.

„Zdaj, dragi moj Kniecke, morava opraviti nekaj meni najbolj neljubega. Saj se spomnite, da sem vam večkrat obljubljal srečanje z Doris."

Kniecke ga je začudeno pogledal.

Major je dal poklicati stotnika Vogta.

„Stotnik, ali ste že odkrili grobišče?"

„Da, gospod major! Tam je bilo, kjer ste nam pokazali na karti. Mesto smo fotografirali in pustili nedotaknjeno."

Odšli so tja. Na pesknatem produ med drevjem so se vrstili grobovi drug ob drugem. Majorju Wolfu se je pomračil obraz. Napravil je nekaj korakov in ukazal:

„Tu kopljite! Vendar rahlo!"

Klečeča vojaka sta previdno odstranjevala peščeno zemljo, dokler se ni pred njihovimi očmi odkrilo žensko truplo.

„Nehajta!" je ukazal major in naročil vojakom, da se odstranijo. Mrk je pokleknil k plitvi jami in s prsti odstranil z obraza in oči rajnice drobce peska, kot bi jo hotel obuditi k življenju.

Sončni pramen se je prebil skozi vejevje in obsvetil obraz, v katerega se je zastrmel major. Potem je dejal stotniku:

„Erich, to je Doris!"

Stotnik se je zazrl v lepi bledi obraz z nezemskim nasmeškom. Lepota je bila izčiščena. Nobene strasti in želje. Otrpla v mir in spokojnost . . .

„Bila je zelo lepa," je tiho dejal stotnik.

Major Wolf je ukazal vojakoma:

„Izkopljita jo in jo zavijta v to ponjavo."

Kalno vodovje z jesenskim listjem je zalivalo njegov spomin. Če ga je kdaj presunila kakšna smrt, je bil sedaj sam pred seboj razgaljen do zadnjih globin. Začutil je mrzel dotik osamljenosti. Pomenila mu je mnogo več, kot si je mislil. In tudi napravila je več, kot je bilo v njenih močeh.

„Helmut, jaz delam zate, Samo zate, Helmut . . . Moraš me razumeti, da jaz ne morem biti za vas. Vi ste nas uničili, Helmut . . ." mu je dejala ob zadnjem snidenju.

Vedel je, da leže v naslednjih grobovih trije majorji Abwehra, ki so po generalovi zamisli prišli sem umret. Njihove grobove je pustil nedotaknjene. Prav tako druge. Njene jame pa ne smejo zasuti, je ukazal.

„Ta odprta jama naj bo oznovcem, ki bi se morda prebili iz obroča sem nazaj, moja posetnica!" je dejal Knieckeju.

Potem sta se napotila ob žuborečem potoku k reki. Pred njima se je na nosilih med štirimi vojaki zibalo truplo. Vso pot jo je spremljal z očmi.

„To žensko sem jaz umoril, Erich. In kar je tragično — brez potrebe . . ."

„Ne obtožujte se, Helmut," ga je skušal pomiriti Kniecke. „Padla je po svoji neumnosti ali pa je bila žrtev za višje cilje."

„Ne tolažite me, stotnik. Višjih ciljev ni. Nazadnje ostaneta samo človek in vest. Jaz sem delal z njo in jaz odgovarjam za njene neumnosti."

(Dalje v prihodnji številki)

SHEILA KEY-SMITH

Starejša kot mati

Dvignila se je v postelji, vrgla nazaj svoje dolge lase, ki so ji padali na obraz, in počasi iztegnila roke. Bila je lepa ženska. Počasnih gibov in velika, vendar graciozno grajena, okrog petintridesetih let, toda ta leta niso zapustila nikakršnega sledu staranja niti na njenem obrazu niti na njeni koži, morda jih je bilo mogoče zaslediti samo v njenih temnih očeh.

Danes bi moralo priti pismo. Seveda ni mnogo verjetnosti, da bi pisal v zadnjem trenutku — razen če ne bi želel odpovedati sestanka. To je bilo bolje kot pa negotovost. Ni ji pisal celih dolgih deset dni, od njunega zadnjega sestanka torej. Nikoli prej je ni pustil toliko časa brez kakršnih koli vesti — ona pa je pisala dvakrat in v zadnjem pismu ga je opozorila, naj ji piše, naj se ji javi, vsaj z eno edino vrstico. Dvignila je čajnik s štedilnika, nalila toplo vodo v porcelanski čajnik in pripravila pladenj za zajtrk v postelji. Medtem ko je nosila pladenj po stopnicah, je prišla na druge misli, ki so jo še bolj vznemirile. Morda jo je hotel odvreči in je izčesa podobnega. Ljubezen je bila zanjo, kakor tudi, kot je videti, za toliko drugih iz njene generacije, samo cvet, ki se je razcvetel, in ne plamen, ki požira. Ljubezen je zanjo pomenila zakon, zavarovanost, otroke ... Toda zakaj mora pomeniti nekaj tako drugačnega za njeno hčerko, ki so ji bile vse te stvari potrebne prav toliko kot njej? Oh, zakaj, zakaj? ... „Če bi me Laurey resnično ljubil, bi se z menoj poročil," spregovori na dnu svojega srca — „vse to so nesmisli, ki jih navaja, ko trdi, da se ne more poročiti. Ima prijeten dom in mnogo denarja, ki ga troši za stvari, kot so avtomobili in potovanja v London. Če bi me resnično ljubil, bi pristal, da se odpove celo bogastvu in postane sirota poleg mene. Toda saj me pravzaprav ne ljubi. Zakaj ga potem pravzaprav jaz ljubim? Zato, ker ne morem drugače, tako se mi zdi."

Medtem ko je odnašala pladenj iz sobe, se je domislila nečesa novega — „ne bo šla." Če je mirno pričakoval, da bo prišla, čeprav ji ni pisal, odkar se nista videla, no, tedaj bo on kriv, če ne bo prišla, in morda bo to pripomoglo k temu, da jo bo nekoliko bolj spoštoval. Če ji je pa bil nezvest, ji bo to nekoliko obvarovalo dostojanstvo in ponos — če je preprosto — odpotoval ... Bilo bi grozno pojaviti se na posestvu in biti prisiljen vprašati: „Kje je gospod Holt?" In potem dobiti odgovor — „Ni ga tukaj, gospa, v Londonu je."

Ne, mnogo bolje bo, če ne gre; in celo uro je mislila, da ne bo šla. je delal tudi že prej — odpovedal zadnji hip. Eh! Njegove drobne prevare in laži! Toda po treh letih ne moreš ničesar storiti — samo nadaljevati, kljub vsem njegovim pomanjkljivostim in hibam. To je tisto, kar jo je tako poniževalo — oproščati, stalno oproščati. Solze, ki jih je izzval bes, so ji zalile oči in skočila je iz postelje.

Kuhinja je bila temačna. Rolo je bil spuščen in sonce je čepelo na drugi strani hiše. Upala je, da tukaj ne bo tistih črnih hroščev. Oh, kaj je to? — Samo Perkins, maček, ki se je smukal okrog njenih nog ves presrečen od veselja. Dvignila ga je in potopila svoj obraz v mehko dlako na njegovem boku, ki je drhtel.

„Oh, Perkins, ljubi me — ne zapuščaj me — ne odhajaj."

Toda Perkins je že bil na tleh, še je drhtel od predenja — držal se je ravnodušno. Njegova ljubezen je bila čisto praktična. Mislil je na jutranji obrok mleka — ni obstajala zato, da bi se potrošila za nekaj, kar je samo človeško. Nastopaško je odšel mimo nje do vrat, medtem ko je odšla da bi vzela vrč z mlekom. Potem pa je stopal pred njo naravnost k svoji skodelici. Napolnila mu jo je s svežim mlekom.

„Ne zaslužiš si tega, ti grdi Perkins. Ti me pravzaprav nimaš rad — rad me imaš samo zato, ker imaš od tega koristi."

„Lok-lok-mljas," spregovori Perkins.

Naglo se odpravi k štedilniku. Kako je to neprijetno, če ne moreš najti dekleta, ki bi spala v hiši. Potem moraš zjutraj sam opraviti vse posle. Poleti to ni bilo tako neprijetno — toda pozimi ... Uh!

Pred hišo se je zaslišal enoličen tu-tu. Joyce se je zdrznila in kri ji je splahnela z obraza. To je bila pošta. Kak trenutek se ji je zdelo, da se ne more niti premakniti z mesta. Leži njegovo pismo na predpražniku, kjer je tako pogosto našla pisma — njegov energični rokopis in pismo, adresirano s črno tinto, rokopis, po katerem bi lahko tako pismo spoznala že od daleč. Če je pisal, bo vsaj zagotovo vedela, ali jo želi videti, če se ji pa izmika, tedaj zakaj?

„Dobro jutro — priporočena pošiljka, ki jo morate podpisati." To je od Laureya — od koga drugega bi naj bilo? ... Ne, bila so očala njene matere, tista očala z želvovinastim okvirom, ki so jih poslali s popravila ... „Hvala. Kaj pa pisma? Hvala. Na svidenje."

Nekakšen prospekt, pismo, ki ga je enkrat tedensko dobivala od svoje tete — to je bilo vse.

Tedaj, nenadoma, je spoznala, da si je obupno želela dobiti njegovo pismo, pa čeprav bi to pomenilo uničenje njenega slabotnega upa, da ga bo videla. Vse drugo bral ta način — morda je našel kako drugo in jo vzljubil ...

„Dobro jutro, draga mama — upam, da si dobro spala."

Odložila je pladenj v bližino materine postelje in jo poljubila.

„Prišla so tvoja očala — in pismo tete Milly."

Klepetali sta — o hiši in o vremenu in čaju, o mačku, ves ta čas pa je Joyce na dnu svojega srca govorila materi:

„Oh, mama, strašno sem zaskrbljena, ker mi moški, ki ga ljubim, ne piše, ker postaja nepozoren do mene, ker postaja utrujen — kmalu si bo zaželel spremembo, jaz ga pa ljubim prav tako kot prej, čeprav sem spoznala vse njegove napake, ki jih prej nisem poznala. Oh, mati, pomagaj mi! Toda ti mi ne moreš pomagati!"

Ne, mati ji ni mogla pomagati, kajti njena mati ni nikoli doživela

Medtem se je oblekla, sputila v hišo dekle, ki je pripravljala zajtrk, pomagala materi pri oblačenju. Potem je prišel Perkins, ki se je naslajal ob misli na ribo in se drgnil ob Joyce, medtem ko je ta klečala, da bi zapela materino krilo. Perkins pa je globoko predel. Joyce je pomislila:

„Če ne pojdem, bo to potem pomenilo še večjo negotovost. Danes je sobota, ničesar ne morem dobiti od njega pred ponedeljkom. Morda pa tudi takrat ne bo nič prispelo. Ne morem tako vzdržati še tri dni. Moram iti in videti, kaj se dogaja, pa naj bo, kar bo."

„Kaj boš delala danes, mila moja?" jo vpraša mati, medtem ko sta zajtrkovali.

„Odpeljala se bom z avtom na Warhorn na obisk k Holtovim — se ne spominjaš, da sem ti povedala?"

„Da, seveda se spominjam. Lilian Smith bo prišla in bo ves dan pri meni."

Torej še en razlog, da moram oditi — poprosila je Lilian Smith, naj pride in dela družbo njeni materi. Kako smešna bi bila videti, če bi danes ostala doma.

„Se je gospa Holt vrnila iz Italije?" je nadaljevala njena mati. „Da, vrnila se je prejšnji teden," — ni potrebno, da bi ji povedala, da se je gospa Holt zadržala pri svoji sestri v Birghtonu.

„No, lepo jo pozdravi v mojem imenu. Povej ji, da mi je zelo žal, ker je ne morem obiskati. Domnevam, da je gospod Laurey Holt doma."

„Je, mati," spregovori Joyce in močno zardi. Bilo je strašno, da se mora tako strašno lagati materi — materi, ki je imela toliko razumevanja in je bila tako mlada kljub visokim letom — tako zelo mlajša od svoje hčerke.

Gospa Armstrong je opazila njeno rdečico in sklonjeno glavo.

„No, bodi pametna in pazljiva, mila moja. Obdal te je z mnogimi pozornostmi, toda današnji mladi ljudje so tako čudni. Ne smeš dovoliti, da bi se s teboj poigral."

Joyce se je samo nasmehnila.

Nikov sestanek

Nik je ležal iztegnjen na klopi in sanjaril. Sunek vetra, močnejši od prejšnjega, je dvignil oblak prahu, ki ga je vsega zavil v ogrinjalo. Premaknil se je in sedel, da bi si pomel oči.

— Samo tega mi je še manjkalo — je zamrmral Nik in gledal proti nebu.

Začelo je deževati. Vstal je in se začel sprehajati. Na tleh je zagledal časnik, popolnoma zmečkan. Pobral je papir in pogledal datum.

— Da, današnji je, — je zamrmral Nik ter s pogledom takoj preletel oglasno stran.

Nujno mora takoj najti kako zaposlitev. Težko je bilo najti koga, ki bi ga zaposlil brez pomislekov. Nik je imel precej neprijetno kazen: dvaindvajset let ječe pravzaprav ni posebno dobro „priporočilo"!

V žepu je imel samo nekaj kovancev, kar se pa želodca tiče, je zaostajal za časom že za nekaj dni. Zrak je bil hladen. Deževalo je vedno močneje. Nik je segel z roko v žep. Na dan je potegnil dva kovanca, zadnja, in ju je melanholično pogledal, kako se mu kotalita po dlani.

— Zadostovala bosta komaj za to, da si bom z whiskyjem segrel želodec, je zamrmral, in ko je zagledal bistro, se je počutil srečnega, ker bo lahko vstopil.

— Whisky, — je vzkliknil in vrgel tista dva kovanca na pult. Toda neki moški ju je zgrabil v letu, in medtem ko ju je porinil nazaj v Nikov žep, zamrmral:

— Pusti to, Nik. Ta whisky plačam jaz ...

— Od kod pa ti nenadoma tukaj ... tako opremljen? — se je grenko nasmehnil Nik. — Dragi Gordon, skoraj bi ti lahko rekel, da si eleganten. Videti je, da ti gre dobro pri policiji. Morda si postal celo inšpektor.

— Ne, prijatelj moj, nisem več policaj. Nagnali so me ... je odgovoril Gordon. — Nekaj časa že „delam" zase. Lotil sem se nekega posla. Dobro gre. Kako! Nihče ti še ni ničesar o tem pravil?!

— Pred šestimi meseci sem prišel iz zapora. Bil sem tam pet let, — je odgovoril Nik. — Kot vse kaže, si že pozabil, da si mi to kazen naprtil prav ti ...

— No, časi se menjajo, — mu je vskočil v besedo Gordon. — Sedaj sva kolega. Nekatere stvari bi bilo treba pozabiti.

Nik ni ničesar odgovoril. Ta hip si je bolj želel, da bi popil whisky, ki je stal pred njim.

— Kaj pa nameravaš sedaj delati?

— Iščem način, da ne bi umrl od lakote — je suho rekel Nik. — Da bo stvar še slabša, zbolel sem ... Uničil si me, to veš, zelo dobro ...

Za hip je umolknil, potem je nadaljeval:

— Sicer pa, spravil si me „noter", ker si sodeloval s tistim Ircem. Bil sem njegov konkurent, zato si našel pot, kako me boš onemogočil in mi priskrbel pet let ječe. Nikoli nisem srečal tako umazanega policaja, kot si ti ...

— Pomiri se, — ga je prekinil Gordon — te stvari je vedno mogoče urediti. Lahko ti pomagam. Ti si vedno nekaj pomenil. Še več, ti si točno tak tip, kakršnega potrebujem. Poslušaj ... Dajem ti možnost, da boš spet takšen, kakršen si bil nekoč ...

— Tako govoriš — je ugotovil Nik — ker te je strah mojega maščevanja. Veš, da sem v takem stanju, ko nimam kaj izgubiti.

To bi ti lahko tudi takoj dokazal ...

Nik je za trenutek umolknil in dodal:

— Loviš me z besedami, ko bo pa prišel primeren trenutek, me boš izdal. Predal me boš policiji in tako se me boš iznebil. Ne, nočem se več vrniti v kaznilnico.

— Mislim, da bi moral zaradi pogojev, v kakršnih si sedaj, — je spregovoril Gordon — imeti več zaupanja vame. Sedaj moram dalje. Premisli dobro, Nik. Na svidenje!

Gordon se je odpravil k izhodu iz bistroja, ko ga je Nik zgrabil za rokav in vzkliknil:

— Poslušaj, premislil sem se. Sprejmem.

— O, poglej, vedel sem, da si pameten, — je vzkliknil Gordon. — Odlično! To je treba proslaviti z dvojnim whiskyjem.

Molče sta popila whisky, potem je Gordon potegnil Nika k sebi in mu tiho rekel:

— Jutri bi že lahko začel „delati". Čakal te bom ob desetih v svojem uradu. Dal ti bom droge, ki jih boš spravil v New York ...

Gordon mu je pojasnil svoj načrt do vseh podrobnosti. Čez pol ure se je ves zadovoljen poslovil od Nika.

○

Drugo jutro točno ob desetih je Gordon zaslišal trkanje na vratih svoje pisarne.

— To je Nik — je pomislil, ko je vstal s stola, da bi odprl vrata.

Toda ni se še dotaknil kljuke, ko so štirje moški z revolverji v rokah vdrli v sobo.

— Zdravo. Gordon, — je spregovoril najvišji iz te četverice. Bil je inšpektor Walsh iz oddelka za narkotike.

Malo kasneje se je na pragu sobe pojavil Nik.

— Dragi Gordon — je mirno spregovoril Nik — sedaj sva izenačila: ena proti ena.

Knjiga - najlepše darilo!

Ko boste v teh dneh izbirali darila za bližnje praznike, pomislite, da je najlepše darilo — knjiga. Da bi vam izbiro olajšali, navajamo tukaj nekaj primernih naslovov. Morda se boste odločili za eno ali drugo knjigo:

- Tone Svetina: **UKANA,** veliki roman iz narodnoosvobodilne borbe, tri knjige skupaj 2408 str., pl. 553
- Ferenc-Kacin-Zorn: **SLOVENCI V ZAMEJSTVU,** pregled zgodovine Slovencev v Avstriji, Italiji in Madžarski, 326 str., ilustr. pl 170
- Jože Hudales: **OREL Z RAZPRTIMI KRILI,** roman o generalu Rudolfu Maistru, 328 str., pl. 110
- France Bevk: **ROŽ, PODJUNA, ZILA,** potopisni zapiski iz naših krajev in o naših ljudeh, 92 str., ilustr., kart. 50
- Stanko Prek: **LJUDSKA MODROST — TRDEN JE MOST,** pregovori, domislice in reki, 172 str., br. 60
- **MALI VEDEŽ,** leksikon za otroke, 284 str. vel. formata, barvne ilustr., pl. 190
- Anton Ingolič: **DOMOVINA V SRCU,** slovenski izseljenski romani: Kje ste Lamutovi, Nebo nad zemljo, Lastovka čez ocean, tri knjige skupaj 1084 str., pl. 340
- **SLOVENSKE NARODNE PRAVLJICE,** izbor najlepših pravljic z vseh delov slovenske zemlje, 208 str., slik. pril., kart. 90
- Ivan Jan: **MRTVI NE LAŽEJO,** roman iz vojnih let, 304 str., pl. 70
- Felicita Kalinšek: **SLOVENSKA KUHARICA,** 740 str., barvne slik. priloge, pl. 120
- **NARAVA IMA VSELEJ PRAV,** skrivnosti o zdravju in lepoti, 200 str., pl. 140
- Richard Friedenthal: **MOŽ NA GRMADI,** zgodovinski roman o Janu Husu, 520 str., pl. 165

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Bogat izbor lepih slovenskih knjig za mlade in starejše bralce ima knjigarna

„NAŠA KNJIGA" CELOVEC WULFENGASSE

ŠPORTNI VESTNIK

● Zmagoslavje Avstrijcev ob „kriteriju prvega snega"

Premiera letošnjih smučarskih tekem za svetovni pokal, ki je bila pretekli teden v Val d'Iseru, se je končala s popolnim zmagoslavjem avstrijske alpske reprezentance. Potem ko je v ženskem smuku premagala vse svoje nasprotnice Avstrijka Wiltrud Drexel, sta Annemarie Pröll-Moser in Korošec Franz Klammer poskrbela v veleslalomu oziroma moškem smuku za izreden podvig, ki ga, če smo odkriti, nihče ni pričakoval. Kako dobro so tokrat vozili Avstrijci nam kažejo tudi njihove uvrstitve prvih tekem za alpski pokal. V ženskem veleslalomu je za Pröllovo zasedla 2. mesto Kaserer, Drexlova, zmagovalka smuka pa je tudi s svojim 10. mestom v veleslalomu točkovala. Svojo premoč v moškem smuku so naznanili Avstrijci s petimi mesti v zmagovalni deseterici: poleg Klammerjeve zmage so bili med najboljšimi tudi Grissmann (2. mesto), Walcher (3. mesto), Cordin (7. mesto) in Zwilling (10. mesto). Svojo nadvlado v moškem veleslalomu so tudi tokrat potrdili Italijani in Skandinavci. Zmagal je Gros (Italija) pred Stenmarkom (Švedska), Hakerjem (Norveška), Hinterseerjem (Avstrija) in Klammerjem (Avstrija). Avstrijec Berthold je zasedel 10. mesto.

● Poslovil se je nogomet

Prejšnji teden sta se v Jugoslaviji in Avstriji končali nogometni prvenstvi v zveznih ligah. Avstrijski jesenski prvak zvezne lige je postal Rapid iz Dunaja (24), ki ga je v evropskem pokalnem prvenstvu UEFA premagal devetouvrščeni v lestvici jugoslovanske I. zvezne lige Velež iz Mostarja. Mesta za Rapidom so zasedli Innsbruck (21), VÖEST (21), Austria iz Dunaja (19) in Admira (19).

S tremi točkami naskoka je v jugoslovanski I. zvezni ligi odločil zase jesensko prvenstvo HAJDUK iz Splita (25) pred Crveno zvezdo (22), Vojvodino (21), Radničkom (Niš, 20) in Slobodo (20).

Če ob koncu nogometnega prvenstva primerjamo dosežke edinega koroškega zastopnika v zvezni ligi Austrijo iz Celovca in edinega slovenskega zastopnika v I. zvezni ligi Olimpijo iz Ljubljane, potem lahko trdimo, da obe enajsterici nista izpolnili pričakovanja. S svojim 7. mestom (med desetimi klubi) in osvojenimi 16 točk si Austria Celovec z najbližjim istovrstnim klubom Olimpijo drži ravnotežje. Olimpija je zbrala 14 točk in je v zboru 18 klubov zasedla 15. mesto. Poleg kvalitete v nogometu pa imata oba kluba še nekaj skupnega: oba se bosta morala zelo potruditi, da ne bosta izpadla iz elite nogometnih enajsteric.

● 8. smučarski tečaj v semestralnih počitnicah

Slovenska fizkulturna zveza v Celovcu bo tudi v letošnji zimski sezoni pripravila za svoje člane in ljubitelje slovenskega športa smučarski tečaj. Tečaj, ki bo tako za začetnike kot tudi za napredovalce, bo letos na turističnem centru Krvavcu, ki leži 1853 metrov nad Kranjem. V tem alpskem zimsko in letno rekreacijskem centru ne primanjkuje snega, na izbiro pa so smučišča težke in lahke kategorije, ki jih povezuje cela vrsta žičnic in vlečnic: krožna kabinska žičnica, štiri vlečnice, enosedežnica in dve dvosedežnici — s skupno kapaciteto 7000 oseb na uro. Na 60 ha velikem urejenem smučišču, s skupno dolžino 19,5 km, je pripravljeno tudi smučišče, ki je z osvetljavo uporabno tudi v večernih urah. Na to znano srednjegorsko smučišče vodi žičnica iz Cerkelj. Kakor lansko leto, ko je imela fizkulturna zveza smučarski tečaj v Kranjski gori, bo termin letošnjega tečaja sovpadel s takozvanimi „energetskimi", sedaj semestralnimi počitnicami. Tečaj bo trajal od sobote 8. februarja do sobote 15. februarja. Ležišča bodo na razpolago v gorskem domu in v brunarici, 7-dnevni tečaj pa bo stal okoli 1000 šil. (vključno penzion, tedenska vozovnica za vlečnice in smučarski učitelj). Točnejše podatke — cena penziona, cena tedenske vozovnice in podobno — bomo še pravočasno objavili.

● Hokej se nadaljuje

Avstrijsko hokejsko prvenstvo je stopilo v svojo drugo fazo. Mojster KAC, kateremu so pretili z izključkom v naslednjem letu, ker nima dosti časa na razpolago ledišča, je spet nastopil s štandardnim vratarjem Preglom in slavil dve zmagi: 4:2 proti Stadlau v Celovcu in 3:1 v Kapfenbergu. KAC bo skušal v 2. polovici prvenstva v zvezni ligi dobiti stik z vodečim ATSE, ki ima v lestvici 4 točke naskoka (25 točk). IEV in KAC se uvrščata z 21 točkami na 2. oziroma 3. mestu. Rezultati 16. kola: HC Salzburg — IEV 3:3, WEV — ATSE 1:4, Feldkirch — Stadlau 7:10.

Neresnične trditve Avstrije

(Nadaljevanje s 1. strani)

manjšini izpostavljeni neprestanemu pritisku in grožnjam z raznih strani, kar pomeni kršitev 7. člena državne pogodbe, in da se njun položaj stalno slabša. Pri tem je omenil tudi zadnjo jugoslovansko noto, v kateri je bilo poudarjeno, da Avstrija ni izpolnila svojih obveznosti iz členov 6, 7, 9 in 10 državne pogodbe. Še posebej pa je naglasil, da slovenska in hrvaška manjšina stalno in odločno izražata nezadovoljstvo zaradi neizpolnjevanja določil državne pogodbe.

Posebej je jugoslovanski predstavnik opozoril tudi na nemoteno šovinistično dejavnost organizacij na Koroškem (pri tem je izrecno navedel Heimatdienst), „ki izvajajo neonacistično in rasistično politiko ter izvajajo zastraševalne akcije proti slovenski manjšini, kar ima za cilj njeno asimilacijo". Dejal je, da dejavnost takih organizacij neposredno prepovedujeta 7. člen državne pogodbe in 4. člen konvencije o preprečevanju vseh vrst rasne diskriminacije.

Končno je izrazil še zaskrbljenost zaradi dejstva, da v Avstriji pripravljajo poseben popis oziroma „preštevanje" manjšin, uveljavljanje ukrepov za izboljšanje stanja manjšin pa odlagajo „v pričakovanju rezultatov takega preštevanja, ki je že samo po sebi nedopustno". Takšni popisi naj bi bili, kot že v preteklosti, orodje za pritisk na manjšino in za zastraševanje, je naglasil jugoslovanski predstavnik ter opozoril, da je v poročilu odbora poudarjeno, da „pravice manjšin niso odvisne od njihovega števila ali od odstotka manjšine v celotnem številu prebivalstva".

Odgovor avstrijskega predstavnika dr. Türka je bil naravnost klasičen primer arogantnega negiranja dejstev: v Avstriji ni govora o zapostavljanju manjšin, o diskriminaciji, o hujskanju in pritisku, o dejavnosti nacionalističnih in neonacističnih sil itd.; nasprotno: Avstrija je svetel vzor pravne in demokratične države, ki zvesto izpolnjuje svoje obveznosti in tako dalje in tako naprej — skratka slavospev, ki pa je imel le to napako, da si ga je Avstrija pela sama sebi.

V celoti so bila izvajanja tako izzivalna, da je spregovorila še članica jugoslovanske misije Zagorka Ilič, ki je ponovno opozorila na dejansko stanje v Avstriji, ki se v vseh točkah bistveno razlikuje od vsega tistega, kar avstrijski predstavniki kot „resnico" prodajajo v svetu.

Globoko prizadeti sporočamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da nas je naš oče in stari oče

Mihej Antonič

v četrtek 12. decembra po daljši težki bolezni v 75. letu starosti za vedno zapustil.

Pogreb bo v soboto, dne 14. decembra ob 14. uri od mrtvašnice v Št. Jakobu v Rožu.

Hčerka **Zalika** sin **Mihi** z družino

v imenu vseh sorodnikov

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

SOBOTA, 14. 12.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 15. 12.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 16. 12.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Ljudske pesmi in viže — I. Virnik: Iz Arclina v svetovno zgodovino — Žiga Popovič, prvi slovenski znanstvenik naravoslovja.

TOREK, 17. 12.: 9.30 Dežela ob Dravi — 13.45 Celovški radijski dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte!

SREDA, 18. 12.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Po lovskih stezah.

ČETRTEK, 19. 12.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

PETEK, 20. 12.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — M. Kumer — Črčej: Douta po Rijeci — dr. Erik Prunč: Iz naše kulturne zakladnice.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 14. 12.: 15.45 Koncertna ura — 16.45 Mala hišica — 17.10 Little Joe — 17.25 Za otroke od 7 let naprej — 17.50 Družina Patridge — 18.15 Smučarski tečaj — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Novo v kulturi — 18.55 Oddaja s Heinz Conradsom — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Oddaja z Anneliese Rothenbergerjevo — 21.50 Šport — 22.20 Čas v sliki — 22.25 Agent FBI.

NEDELJA, 15. 12.: 10.55 Pohorje: Veleslalom za dame — 16.00 Rdeči avtobus — 16.30 Zgodba kalifa — 17.00 Svet znamke — 17.25 Ernst Fuchs: dialog s slikami — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dragulji 7. kontinenta — 18.30 Kdo več ve? — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Šport — 20.05 Pogovor o adventu — 20.15 Dve leti počitnic. Po pustolovskem romanu Jules Verne-a — 21.40 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 16. 12.: 18.00 Teletest — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 V kraljestvu divjih živali — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Boney — 21.05 Stop — 22.05 Čas v sliki.

TOREK, 17. 12.: 18.00 Angleščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Rožnatordeči panter — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Prostor za živali — 21.00 O filmu — 21.45 Čas v sliki.

SREDA, 18. 12.: 10.00 Šolske oddaje — 11.00 Tigrova šapa — 16.30 Za otroke — 17.10 Od otrok — do otrok — 17.40 Antena — 18.00 Francoščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Televiziljska kuhinja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Evropska zapuščina — 21.10 Prerezi — 22.10 Čas v sliki.

ČETRTEK, 19. 12.: 10.00 Šolske oddaje — 12.55 Mednarodni paralelni slalom za dame v Saalbachu — 18.00 Ruščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Športni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Johnny gre v vojsko — 22.05 Čas v sliki — 22.10 Šport.

PETEK, 20. 12.: 9.55 Kranjska gora: Veleslalom za moške (1. tek) — 13.55 Kranjska gora: Veleslalom za moške (2. tek) — 18.00 Zeleni svet — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Družina Kremenčkovih — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Na obisku pri novih nagajivcih — 21.10 Kapitalizem skozi tri — 22.10 Čas v sliki — 22.15 Talisman.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 14. 12.: 16.50 Revijska komedija o ledni princesi — 18.30 Med poleti — 18.55 Glasbena poročila — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Rosmersholm — 22.15 Čas v sliki.

NEDELJA, 15. 12.: 18.00 Tedenski obzornik — 18.30 Adventno petje — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Novo v kulturi — 20.10 Okolica — 20.15 Hiše po notah — 21.15 Avstrijske ljudske komedije — 22.10 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 16. 12.: 18.30 Beethoven na Dunaju — 19.00 Puščava zmaguje — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Ali spoznate melodijo? — 21.05 Priče našega časa — 22.05 Telereprize.

TOREK, 17. 12.: 18.30 Destilacija nafte — 18.45 Uganka ptičjih poletov — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Majhni rojeni — 21.00 Arsene Lupin — 21.50 Telereprize.

SREDA, 18. 12.: 18.30 Angleško gledališče — 19.00 Ernst Fuchs: dialog s slikami — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Sweet Charity — 22.15 Telereprize.

ČETRTEK, 19. 12.: 18.30 Formalna logika — 19.00 Šolski poskusi in šolska reforma — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Dali, dali — 22.35 Telereprize.

PETEK, 20. 12.: 10.00 Šolske oddaje — 18.30 Enej — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Za konec tedna — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Družinski prazniki — 22.15 Kranjska gora: Veleslalom za moške — 22.35 Telereprize.

Pravočasno mislite

na voščila, ki jih boste za božične in novoletne praznike poslali svojim sorodnikom, prijateljem in znancem. Bogato izbiro voščil s slovenskim besedilom, pa tudi v obeh jezikih, dobite po ugodnih cenah v knjigarni

„NAŠA KNJIGA"
Celovec, Wulfengasse

Slovensko prosvetno društvo „Bilka" v Bilčovsu vabi na

IZOBRAŽEVALNE TEČAJE

ki bodo od 13. do 15. decembra 1974 pri Miklavžu v Bilčovsu.

Spored:

Petek, 13. decembra ob 20. uri — Predavanje z diskusijo univ. prof. dr. Erika Prunča „Kdo je domovini zvest"

Sobota, 14. decembra ob 20. uri predavanje inž. Blaža Singerja „Socialno gospodarski problemi Slovencev iz vidika domačih razmer" (Bilčovski problemi)

Nedelja, 15. decembra ob 20. uri skioptično predavanje Mirka Kunčiča „Potovanje po Japonski"

Izobraževalni večeri niso namenjeni samo bilčovskim občanom, marveč tudi vsem sosednim občinam. Zato pričakujemo čim več obiskovalcev z Gur in Srednjega Roža.

Vabi odbor

Katoliška prosveta in zbor Gallus vabita na

Koncert adventnih in božičnih pesmi

„PRIDI O MODROST VSEVEČNA"

Bistrica na Zilji: v nedeljo, 15. decembra ob 14.30 uri v občinski dvorani
Št. Peter pri Št. Jakobu v R.: v nedeljo, 15. decembra ob 19.30 uri v kapeli šolskih sester
Celovec: v torek 17. decembra ob 19.30 uri v cerkvi Marijanišča, Völkermarkter Straße 36
Železna Kapla: v nedeljo, 22. decembra ob 11.00 uri v farni cerkvi
Dobrla vas: v nedeljo, 22. decembra 1974 ob 15.00 uri v farni cerkvi

Nastopajo: Pevski zbor „Jakob Petelin-Gallus"; Janez Kampuš — bariton; Jože Ropitz — orgle; Ciril Demšar — povezava; dirigent: Jožko Kovačič.

Prisrčno vabljeni!

Prosvetno društvo Velikovec vabi na predavanje

Z „GALLUSOM" PO AMERIKI

v petek 13. decembrua 1974, ob 19.00 uri v gospodinjski šoli v Št. Rupertu pri Velikovcu.
Predavatelj: župnik Vinko Zaletel

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Danica" v Št. Primožu vabi na predavanje inženirja Blaža Singerja

„O gospodarsko socialnih problemih koroških Slovencev iz vidika domačih razmer"

v petek 21. decembra 1974 ob 20. uri pri Uranku na Veselah.

Prisrčno vabljeni!

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem/ glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.